

ПРИРУЧНИК

ЗА ПИСАЊЕ ОПТУЖНИХ АКТА

Београд, 2022

ПРИРУЧНИК ЗА ПИСАЊЕ ОПТУЖНИХ АКТА

Уреднице:

Иванка Оленик
Дина Добрковић
Ивана Рамадановић Ваинома

Издавач:

Мисија ОЕБС-а у Србији

Аутори:

др Јасмина Киурски
Татјана Лагумџија
Синиша Важић
Драгољуб Миладиновић
Бојана Савовић
Горан Јовић
Милица Вујанић Ђорђевић

Лектура:

Јасмина Алибеговић

Графичко обликовање:

Милица Дервишевић

Тираж:

600

Штампа:

Јовшић Принтинг Центар доо

ИСБН 978-86-6383-121-6

Напомена: Ова публикација је настала као део заједничког пројекта Мисије ОЕБС-а у Србији, Министарства правде САД, Републичког јавног тужилашта и Правосудне академије. Ставови изречени у књизи припадају искључиво ауторима и њиховим сарадницима и не представљају нужно званичан став Мисије ОЕБС-а у Србији, Министарства правде САД, Републичког јавног тужилаштва нити Правосудне академије.

Садржај

Увод	5
ПРВИ ДЕО	
Методологија, структура и стил писања оптужнице	7
1. Увод.....	7
2. Писање разумљивих, читљивих, стилски јасних и визуелно прегледних оптужница.....	8
3. О чему треба водити рачуна при писању оптужнице?	9
ДРУГИ ДЕО	
Изрека оптужнице	23
1. Увод.....	23
2. Сврха изреке.....	24
3. Садржина изреке.....	24
ТРЕЋИ ДЕО	
Образложење оптужнице	47
1. Увод.....	47
2. Структура образложења	55
ПЕТИ ДЕО	
1. Оптужни предлог.....	77
2. Споразум о признању кривичног дела.....	82
ШЕСТИ ДЕО	
ПРИЛОЗИ: FIRAC метода и редослед доказивања	89
1. FIRAC.....	89
2. Редослед доказивања.....	93

Увод

Оптужница и оптужни предлог су формални акти којима јавни тужилац покреће кривични поступак пред судом. Упркос њиховом процесном значају, Законик о кривичном поступку¹ не посвећује адекватну пажњу садржају и структури оптужних аката. На овај начин је простор за дефинисање методологије, структуре и стила писања у потпуности препуштен пракси.

Досадашња пракса писања оптужних аката указује на одсуство уједначене методологије писања и структуре оптужних аката. Уочено је да су ови акти понекад беспотребно дуги, оптерећени непотребним детаљима, с правописним и стилским грешкама које садржину чине нејасном и/или непрецизном.

Последице лоше написаних оптужних аката су вишеструке, почев од тога да одсуство прецизности и јасноће може да обесмисли чак и добро и потпуно спроведену истрагу до тога да доведе до повреде права на правично суђење као једног од основних људских права и темеља правне државе, јер оптужени нема могућност или му је знатно отежано да разуме оптужбу која му се ставља на терет.

Овакво стање ствари је методологију писања оптужних аката наметнуло као питање које заслужује посебну пажњу.

Приручник је превасходно намењен носиоцима јавнотужилачке функције. Сврха приручника је да буде свеобухватни практични водич за писање разумљивих и добро образложених оптужних аката са циљем да се обезбеде јасноћа, квалитет и доследност у писању.

1 „Службени гласник РС“, бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14, 35/19, 27/21 - одлука УС и 62/21 - одлука УС).

Приручник је припремљен као пратећи материјал за обуке о писању оптужних аката у оквиру пројекта који спроводе Мисија ОЕБС-а у Србији и Канцеларија за међународну помоћ, усавршавање и професионалну обуку у правосуђу (ОРДАТ) у сарадњи са Републичким јавним тужилашством.

Методологија, структура и стил писања оптужнице

1. Увод

Оптужница треба да буде написана јасним и прецизним језиком, разумљивим реченицама које може да схвати и разуме сваки просечан читалац, а текст треба да буде добро организован.

Важећи Законик о кривичном поступку (у даљем тексту: ЗКП) прописује када се и под којим условима подиже оптужница, као и садржај оптужнице, али не и начин писања, што је за последицу имало и још увек има поприличан волунтаризам, како у погледу садржаја тако и у погледу стила, разумљивости и читљивости оптужница.

Наиме, питање методологије, структуре и стила писања оптужних аката у кривичном поступку је питање којем се, иако је за тим било и раније оправдања и потребе, није посвећивала довољна пажња, већ је много више пажње посвећено садржају писмено израђене пресуде.

2. Писање разумљивих, читљивих, стилски јасних и визуелно прегледних оптужница

Оптужница дефинише предмет суђења

- ▶ у погледу лица коме треба да се суди
- ▶ у погледу кривичног дела које му се том оптужицом ставља на терет

Важност добро, јасно и прецизно написане оптужнице добија на значају ступањем на снагу и применом важећег ЗКП који је страначки, па је иницијатива за покретање, вођење и окончање кривичног поступка на страни јавног тужиоца.

Када је током истраге прикупљено довољно доказа за које постоји процена да могу да подрже осуду, **јавном тужиоцу је превасходни задатак да подигнута оптужница буде потврђена**. За разлику од претходног, актуелни ЗКП тражи захтевније састављену оптужницу коју ће суд у поступку њеног потврђивања далеко темељније разматрати и оцењивати.

Оптужница заправо дефинише предмет суђења и то како у погледу лица коме треба да се суди тако и у погледу кривичног дела које му се том оптужицом ставља на терет.

У фази главног претреса **циљ и задатак јавног тужиоца је да на основу потврђене оптужнице исходује осуђујућу пресуду**, која би у наставку кривичног поступка требало да постане и правноснажна.

У том смислу треба прихватити једноставан принцип:

ОПТУЖНИЦА ЈЕ ПИТАЊЕ, А ОДЛУКА СУДА ЈЕ ОДГОВОР

- ▶ Ако је питање (оптужница) јасно и разумљиво, одговор суда (пресуда или решење) може бити јасан и разумљив или нејасан и неразумљив.
- ▶ Али, ако је питање (оптужница) написано нејасно или неразумљиво, онда сасвим сигурно ни одговор суда (пресуда или решење) неће бити ни јасан ни разумљив – овакав епилог за јавног тужиоца свакако није повољан.

Написати закониту, разумљиву, јасну оптужницу поткрепљену ваљано прикупљеним и у довољној мери квалитетним доказима тражи не само добро познавање области кривичног права, већ и добро познавање правописа, логике, опште културе итд.

Велики труд, време и трошкови уложени у истражни поступак су узалудни ако се поднесе оптужница која је неразумљива. То за последицу има враћање оптужнице тужиоцу да је састави на прописан начин уколико има формалних недостатака, односно враћање оптужнице на допуну истраге ради бољег разјашњења ствари.

Уколико оптужница буде више пута враћена на исправку или допуну, може се створити утисак да кривични поступак већ на самом почетку не иде у смеру повољном за јавног тужиоца.

Оптужнице на извештан начин постају правосудни и тужилачки „амбасадори“. То је један од разлога зашто је важно да оптужнице (као и пресуде) буду добро написане и утемељене у доказима, с обзиром на то да у овом времену све чешће међународне сарадње у кривичним стварима, миграције становника, дисперзије оштећених и доказа у разним државама, наше оптужнице постају предмет уступања на даљи поступак правосудним системима других држава.

Свака оптужница је, између осталог, и „огледало“ знања и залагања одређеног јавног тужиоца, али и тог тужилаштва, па на крају и тужилачке организације. Следствено томе, дуготрајни поступци потврђивања оптужнице и већи број пресуда којима се оптужени ослобађају од оптужбе могу, између осталог, да указују и на проблем ваљаног писања и састављања оптужнице.

3. О чему треба водити рачуна при писању оптужнице?

Писање разумљивих, читљивих, стилски јасних и визуелно прегледних оптужница захтева:

- ▶ Одговарајући изглед и форму
- ▶ Правилну употребу језика и правописа

► Прегледну структуру и одговарајућу организацију текста

ИЗГЛЕД И ФОРМА

Оптужнице треба да буду писане и откуцане на стандардизован начин, истоветним фонтом слова, без „екстравагантних креација“, али истовремено морају да остављају утисак да иза написаног, не само у садржају већ и у изгледу, стоји државни орган.

Слова не треба да буду ситна и да траже додатни напор при читању. Маргине треба да буду одговарајуће према величини текста. Ту је свакако потребна нека врста уједначавања и стандардизације изгледа и форме оптужница и других оптужних аката, на начин како је то за судове и њихове одлуке учинио Врховни касациони суд својим дописом од 23. 11. 2016. године, јасно наводећи параметре.

Правилник о управи у јавним тужилаштвима Министарства правде Републике Србије регулише питање језика, писма и форме одлука, записника и службених белешки.

Текст оптужног акта штампа се у фонту (типу слова) Times New Roman, величина слова 12.

► Заглавље

Заглавље треба да изгледа тако да се испод грба Републике налази назив Република Србија и назив тужилаштва, испод назива тужилаштва је ознака уписника и уписнички број, испод уписничке ознаке је датум оптужнице, а испод датума ознака седишта тужилаштва. У последњем реду заглавља су иницијали лица које је саставило оптужницу и записничара. Заглавље је смештено у горњем левом углу.

Република Србија
ТУЖИЛАШТВО ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ
КТ. бр. 123/17
1. 4. 2017. године
БЕОГРАД
ИИ/ДД

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ

На основу члана 43, став 2, тачка 5 и члана 331, став 1 Законика о кривичном поступку, подижем

ОПТУЖНИЦУ

► **Место за потпис**

Место за потпис оптужнице је доњи десни угао оптужнице. На месту где се оптужница потписује наводи се прво функција потписника акта, а испод тога његово име и презиме и на том месту се ставља печат тужилаштва.

► **Нумерисање страница**

Неопходно је да све стране оптужнице буду **нумерисане**, како због лакшег и прецизнијег сналажења на главном претресу тако и због смањења ризика да нека страна оптужнице не буде у самом акту.

► Нумерисање оптужених

Приликом индивидуализације оптужених у оптужници испред њихових имена треба навести редне бројеве. У изреци и образложењу треба користити име и презиме оптуженог, а не редни број.

Наиме, позивањем на редни број врши се одређена деперсонализација оптужених и њихових дела, а и сама оптужница губи на прецизности и разумљивости. На пример, када се у оптужници наводи да „постоје материјални докази да су трећеоптужени, шестооптужени и једанаестооптужени учинили кривично дело под тачком 7 оптужнице“, то за последицу има враћање на изреку оптужнице да би се проверило о ком оптуженом је реч.

О П Т У Ж Н И Ц У

Против:

1. Петра Петровића, од оца и мајке, рођеног године у, држављанина Републике Србије, и
 2. Миле Јанковић, са надимком, од оца и мајке, рођеног године у, држављанина Републике Србије,
- Јер постоји оправдана сумња да су:

Лично име увек иде испред презимена.

На основу члана 43, став 2, тачка 5 и члана 331, став 1 Законика о кривичном поступку, подижем

О П Т У Ж Н И Ц У

Против:

Окривљених:

1. Зорана Миленковића
2. Драгана Павловића
3. Петра Петровића
4. Владимира Савића

јер постоји оправдана сумња да су:

Окривљени Зоран Миленковић и окривљени Драган Павловић, у периоду од јануара до...

ЈЕЗИК ОПТУЖНОГ АКТА

► Језик

Како је оптужница службени акт државног органа пише се **на српском језику, ћириличким писмом**. У подручјима где живе националне мањине оптужница се пише и на језику и писму националне мањине у складу са Правилником о управи у јавним тужилаштвима, као и Законом о службеној употреби језика и писма.²

Оптужницу подиже потписивач акта, те је треба писати у првом лицу једине.

Пример:

На основу члана 43, став 2, тачка 5 и члана 331, став 1 Законика о кривичном поступку, подижем

ОПТУЖНИЦУ

Имена и презимена треба мењати по падежима.

Законски назив кривичног дела треба наводити у номинативу.

Приликом писања назива кривичног дела треба користити велико почетно слово.

Пример:

ПРАВИЛНО: Чиме је извршио кривично дело Убиство

НЕПРАВИЛНО: Чиме је извршио кривично дело убиства

² „Службени гласник РС“, бр. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/05 - др. закон, 30/10, 47/18 и 48/18 - испр.

Када се наводе чланови закона, после броја који означава члан или став не треба стављати тачку.

Пример:

ПРАВИЛНО: На основу члана 43, став 2, тачка 5 Законика о кривичном поступку

НЕПРАВИЛНО: На основу члана 43. став 2. тачка 5) Законика о кривичном поступку

Приликом писања датума месеци се могу означавати бројевима или речима. Није правилно за означавање дана и месеца писати на месту прве цифре нулу. После тачке обавезно је правити размак пре наредне речи или броја.

Пример:

ПРАВИЛНО: 7. јула 2014. године *или* 7. 7. 2014. године

НЕПРАВИЛНО: 07.07.2014. године

Према правопису српског језика, стране речи се транскрибују, односно пишу се онако како се изговарају. Ради спречавања забуне, када је важно да се зна како се назив пише у изворном облику, може се при првом помињању стране речи навести у загради у курзиву, како се пише у изворном облику.

Примери:

мотоцикл марке „пиџо“ (*piaggio*)

пиштољ марке „ФН Браунинг“ (*FN Browning*)

возило марке „фолксваген пасат“

Трејд интернешнл доо

► **Дужина реченице**

Према домаћим и међународним лингвистичким стандардима реченица је разумљива после првог читања ако има максимално 40 речи.

Ово се нарочито односи на изреку оптужнице која се најчешће састоји од једне до две реченице које су неоправдано дугачке.

У једном реду просечно треба написати 10 до 12 речи. Веома је напорно за читаоца да и након више читања разуме низ речи које се налазе у једној дугачкој

реченици уколико тај текст није подељен, како за неког са правничким знањем и искуством (првостепени или другостепени судија или адвокат), а посебно ако је то неука странка (оптужени или оштећени).

У реченици треба да буде једна порука, једна мисао или чињеница. Реченица која садржи више супротстављених аргумената, чињеница и закључака не само што је неразумљива и збуњујућа, већ не прати основну тезу и став јавног тужиоца у погледу кривичног дела и учиниоца.

Реченице морају да буду у низу и да се настављају једна на другу. Погрешно је и збуњујуће реченични низ прекидати са реченицом у којој је неки други садржај који не произлази из претходне реченице. То значи да место реченице у тексту мора бити осмишљено, а сама реченица, као и порука или мисао, мора бити завршена.

СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЈА ТЕКСТА

Јасна и прецизна структура, систематика и правилна организација текста умногоме доприносе бољем разумевању написаног и знатно увећавају успех тужиоца у поступку.

Наведене примедбе у претходном поглављу додатно добијају на значају када је реч о образложењу оптужнице. Образложење оптужнице би требало у првом реду да убеди ванпретресно веће надлежног суда да је подизање оптужнице оправдано, да су докази не само законито прикупљени него и да су логични и веродостојни, те да поткрепљују основни став јавног тужиоца.

Претераној дужини реченице, нарочито у образложењу оптужнице, доприноси и механичка и дословна интерпретација доказног материјала, по правилу исказа свих испитаних лица, која се не ретко своди на дословно преписивање тих исказа датих у току истражног поступка, иако за тим нема никакве потребе (више о томе у поглављу о образложењу).

► Пасуси (одељци)

Уочено је да се ретко користи, готово избегава, могућност поделе текста на пасусе, одељке или евентуално означавање текста поднасловима, који би се односили на поједина чињенична и правна питања и ситуације, а која се логично

и смислено издвајају. Ово је нарочито важно када је реч о сложеним и обимним предметима у којима наравно постоје сложене и обимне оптужнице. То би свакако олакшало читање и разумевање оптужнице.

Такође, треба се служити и могућношћу да се поједине целине и одељци (пасуси) означе бројевима као што то, на пример, чини Европски суд за људска права у својим пресудама, а по потреби и словима. То олакшава читање и праћење садржаја оптужнице, а сам текст оптужнице чини лакшим за разумевање. Тиме се заправо врши боља и једноставнија организација текста. Истовремено, олакшава се и поступак ванпретресном већу надлежног суда, а касније, наравно, и одбрани оптуженог да лакше могу не само да прате садржај оптужнице и да га боље разумеју, већ да и сами на једноставнији и разумљивији начин укажу на евентуалне недостатке у оптужници.

Код обимних образложења поједине пасусе, који по свом смислу представљају посебне делове унутар једне велике целине, јавни тужилац може навести са поднасловима и те поднасловне још и болдовати. Овим се судском већу омогућава да лакше и једноставније провери такве наводе и да на њих одговори.

Постојање пасуса (одељака) оправдано је не само у образложењу оптужнице, већ и у њеној изреци. Наиме, изрека је често написана у једној гломазној реченици са великим бројем зареза у којој су поједини делови реченице међусобно контрадикторни. Ово је нарочито важно код сложених кривичних дела са већим бројем извршилаца, када је посебно значајно да се разјасне улога, радње и последице тих радњи за свако дело и сваког учиниоца. Слагање реченица у низу без пасуса и новог реда са предугачким реченицама знатно отежава поступак разумевања написаног. При таквом писању неретко се дешава да јавни тужилац пропусти да опише неки од елемената кривичног дела.

Пример тешко разумљиве изреке:

У периоду од 30.03.2009. до октобра 2011. године у Нишу, у Јавном предузећу „Завод за изградњу града“ Ниш, у ул. Стевана Брановачког 3, у својству службених лица, и то окр. Бранислав Наумовић, као директор Јавног предузећа „Завод за изградњу града“ Ниш, способан да схвати значај свога дела и да управља својим поступцима, свестан свога дела и његове забрањености и хтео његово извршење, и окр. Милица Дапчевић, као помоћник директора за опште и економске послове Јавног предузећа „Завод за изградњу града“ Ниш, способна да схвати значај свога дела и да управља својим поступцима, свесна

свога дела и његове забрањености и хтела његово извршење, искоришћавањем својих службених положаја, прибавили какву корист ПД ДОО „Пегаз транспорт“ Инђија, чији је оснивач Драган Луњевица, тако што су омогућили ПД ДОО „Пегаз транспорт“ Инђија да противно члану 22. Закона о јавним набавкама („Сл. гласник РС“ бр. 116/08) учествује у другој фази рестриктивног поступка, да буде позвано у другу фазу рестриктивног поступка да поднесе понуду, а након спроведеног поступка јавне набавке и да добије посао за извођење радова на изградњи саобраћајних површина друге и треће деонице четврте фазе Булеvara Европе од Руменичког пута до Ауто-пута Е 75 у Нишу, иако су знали да ПД ДОО „Пегаз транспорт“ Инђија није испуњавало минимум услова у погледу опреме и механизације за добијање посла, те није могло да добије посао изградње саобраћајних површина, тако што је окр. Бранислав Наумовић дана 30.03.2009. године донео одлуку број 12-2794-09 о покретању прве фазе рестриктивног поступка за изградњу саобраћајних површина и након спроведене прве фазе рестриктивног поступка, противно члану 22. став 4. Закона о јавним набавкама, донео и потписао Одлуку о признавању квалификације у првој фази рестриктивног поступка за изградњу саобраћајних површина број 12-2794-09/5 од 24.09.2009. године, којом се ПД ДОО „Пегаз транспорт“ Инђија у заједничкој пријави са АД „Путеви“ Сремска Митровица са подизвођачима: АД „Центар за путеве Јужна Срвија“ Ниш и ДОО „Централна путна лабораторија“ Ветерник,

ИСТА ИЗРЕКА НАПИСАНА У СКЛАДУ СА ПРЕПОРУКАМА:

У периоду од 30. 3. 2009. до октобра 2011. године у Нишу, у јавном предузећу „Завод за изградњу града“ Ниш, у ул. Стевана Брановачког 3, способни да схвате значај својих дела и да управљају својим поступцима, свесни својих дела чије извршење су хтели и свесни да су њихова дела забрањена, као службена лица искоришћавањем својих службених положаја, прибавили корист ПД ДОО „Пегаз транспорт“ Инђија.

Чињенице и околности које чине обележје кривичног дела:

Својсто окривљених

У наведеном периоду окр. Бранислав Наумовић био је директор Јавног предузећа „Завод за изградњу града“ Ниш, а окр. Милица Дапчевић, помоћник директора за опште и економске послове Јавног предузећа „Завод за изградњу града“ Ниш.

Службена овлашћења окривљених

- *НЕГОСЋАЈЕ!*

Искоришћавање службених овлашћења

Окр. Бранислав Наумовић је дана 30. 3. 2009. године донео одлуку број 12-2794-09 о покретању прве фазе рестриктивног поступка за изградњу саобраћајних површина друге и треће деонице четврте фазе Булевару Европе од Руменичког пута до Ауто-пута Е 75 у Нишу.

► Употреба пасивног стања

Иако у српском језику **пасив** најчешће не звучи природно, често се примењује при писању оптужница (као и пресуда). Пасив је заправо трпно стање где објект у реченици постаје субјект.

Пример:

НЕПРАВИЛНО: „оштећени је ударен аутомобилом оптуженог“

ПРАВИЛНО: „оптужени је аутомобилом ударио оштећеног“

Активне реченице су снажније, јасније и звуче природније и сликовитије. Оне су уобичајеније у српском књижном језику и говору и њима се лакше саопштавају информације и идеје.

► Погрешна и неправилна употреба речи

Приликом писања оптужнице неке речи, како оне које се користе у свакодневном говору тако и стране речи, неправилно се употребљавају јер им се даје значење које оне немају. На пример, **реч „инкриминисан“ која заправо значи „окривљујући“ или „оптужујући“ користи се као синоним за реч „наведен“.**

Такође, неправилна је граматичка конструкција и погрешна употреба предлога „напред“ или „горе“, што се по правилу користи на почетку реченице којом се позива на претходни текст речима „имајући у виду све напред наведено“ или „горе наведено“. **Јасно је да нешто не може бити „назад наведено“, те је довољно написати „имајући у виду наведено“.**

У оптужници се неретко користи **израз „исти“** као замена за одређено лице, предмет или догађај, на пример „сведок је изјавио да са истим није имао контакт“ или „сведоку о истом догађају ништа није познато“. Тиме се врши деперсонализација лица и отежава идентификација места или догађаја, што доприноси

тежој разумљивости написаног текста. У наведеном примеру правилно је рећи „сведок је изјавио да са њим није имао контакт“.

У том смислу и **израз „дати тренутак“** такође се може сматрати нејасним и неприкладним за оптужни акт који нужно мора бити прецизан, јасан и разумљив.

Израз „чак шта више“ се погрешно користи, довољно је написати (само) „шта више“ или (само) „чак“.

Такође, често је **коришћење двоструке негације**, која може да поремети смисао реченице и није иманентна српском књижевном језику. На пример, јавни тужилац приликом оцене одбране оптуженог напише „није необично што оптужени не признаје извршење кривичног дела“ или „немогуће је не прихватити исказ сведока“.

Понекад се уочава **употреба колоквијализама** и речи које су углавном познате и у употреби у појединим деловима државе. Уочено је и коришћење непостојећих израза, као што је „одбаца се“, који представља класичан израз одређеног дела наше земље (локализам) и свакако није књижевни језик.

У оптужници не треба да се користе имена која настају од миља или милоште (**хипокористици**). На пример, ако оптужени у својој одбрани сведока назива „Гага“ а он се зове Драган, треба писати његово име, а не тај надимак.

► **Употреба родно осетљивог језика**

Питање употребе родно сензитивног језика постало је актуелно ступањем на снагу Закона о родној равноправности од 1. јуна 2021. године.³

Овим законом се, између осталог, уређују мере за остваривање и унапређење родне равноправности које подразумевају стварање једнаких могућности за учешће и равноправан третман жена и мушкараца у различитим сегментима живота.

Члан 6, став 17 Закона, гласи: „Родно осетљиви језик јесте језик којим се промовише равноправност жена и мушкараца и средство којим се утиче на свест оних

3 „Службени гласник РС“ бр. 52/21.

који се тим језиком служе у правцу остваривања равноправности, укључујући промене мишљења, ставова и понашања у оквиру језика којим се служе у личном и професионалном животу“.

Последњи став члана 6 овог закона гласи:

„Термини који се користе у овом закону и прописима који се односе на њега, а имају родно значење, изражени у граматичком мушком роду, подразумевају природни женски и мушки пол лица на које се односе“.

Посебне мере за имплементацију овог закона укључују и употребу родно сензитивног језика како би се утицало на уклањање родних стереотипа при остваривању права и обавеза жена и мушкараца.

У члану 25 Закона се прописују обавезе органа јавне власти да прате примену међународних стандарда и Уставом гарантованих права у овој области, у **погледу употребе родно осетљивог језика у називима радних места, положаја, звања и занимања.**

Већ сама интерпретација појединих чланова Закона о родној равноправности на несумњив начин указује на обавезу и дужност да се у службеној комуникацији (како писаној тако и усменој) примењује овај закон. То заправо значи да је наша обавеза да у језику, говору и писму користимо изразе који промовишу равноправност жена и мушкараца, јер то у једној правној држави која тежи вишим цивилизацијским стандардима не би требало да буде проблем.

Према томе, овај закон треба користити и у писању оптужнице. Учеснике кривичног поступка који су у ЗКП наведени у мушком роду треба у случају када су то лица женског рода тако и означавати (нпр. председница већа, председница суда, заменица јавног тужиоца, сведокиња, вештакиња итд).

Указујемо да се на сајту Заштитника грађана налазе „Упутства за стандардизован недискриминативни говор и понашање“ у којима се препоручује да се **„појмови који означавају положаје, професије, занимања, звања, титуле радних места жена ... по правилу наводе увек у женском граматичком роду“.**

ЗАКЉУЧАК У ВЕЗИ СА СТИЛОМ И НАЧИНОМ ПИСАЊА

Дужина реченице, организација текста, слагање реченица у низу, логичко повезивање и резонување јесу свакако један од елемената на основу ког се препознаје правилан стил и начин писања оптужнице.

Препоруке за правилно писање оптужних аката:

- ▶ обратите пажњу на изглед и форму оптужног акта
- ▶ обратите пажњу на дужину реченице и ограничите број речи у реченици
- ▶ обратите пажњу на редослед реченица
- ▶ користите пасусе (одељке)
- ▶ користите нумерацију пасуса/одељака и нумерацију окривљених приликом навођења генералија
- ▶ користите наслове/поднасловe како бисте раздвојили делове текста
- ▶ пишите јасније и концизније, фокусирајте се на поруку коју реченица или низ реченица носи
- ▶ избаците сувишне речи, непотребне стране речи или колоквијализме и локализме
- ▶ користите знакове интерпункције, као и везнике
- ▶ користите родно осетљиви језик
- ▶ код писања скраћеница и акронима који су састављени од српских речи не треба користити цртицу и наставак за падеже
- ▶ пажљиво прочитајте написану оптужницу и исправите грешке које се односе на граматику, знакове интерпункције, синтаксу и правопис
- ▶ потпишите оптужницу
- ▶ после навођења броја чланова, ставова и тачака не треба стављати тачку
- ▶ код писања датума не сме се као прва цифра писати нула
- ▶ стране називе је потребно транскрибовати на српски језик, а назив у оригиналу се може навести у загради

Изрека оптужнице

1. Увод

Оптужницом се покрене страначки кривични поступак и одређује предмет суђења.

ЗКП предвиђа да је основно право и основна дужност јавног тужиоца гоњење учинилаца кривичних дела. То своје право и дужност јавни тужилац остварује, између осталог, и подизањем и заступањем оптужбе пред надлежним судом.

Оптужницом јавни тужилац захтева од суда да покрене кривични поступак против одређеног лица, да у том поступку изведе предложене доказе и окривљеног осуди због кривичног дела које му се ставља на терет оптужницом.

Оптужница има две основне функције:

- 1) да покрене кривични поступак пред судом;
- 2) да одреди предмет суђења.

Овај део приручника садржи препоруке за писање оптужнице које имају за циљ да:

- ▶ **изрека буде разумљива**
- ▶ **изрека буде јасно и правилно написана**
- ▶ **заштите право на правично суђење**
- ▶ **доведе до осуђујуће пресуде**

2. Сврха изреке

Изрека поставља тезу да је оптужени крив за кривично дело које му се ставља на терет.

Изрека је најважнији део оптужнице и у њој јавни тужилац одређује предмет кривичног поступка и лице према коме ће се поступак водити.

Тужилац изреком износи тезу да је оптужени крив за кривично дело које му се ставља на терет оптужницом. Тужилац је дужан да на главном претресу докаже ту своју тезу. Обавеза суда је да, након спроведеног кривичног поступка, утврди да ли је теза јавног тужиоца доказана или не. Уколико утврди да је доказана, суд доноси осуђујућу пресуду, у супротном пресуда је ослобађајућа.

Да би суд донео осуђујућу пресуду, потребно је да је теза у оптужници правилно постављена. То значи да **изрека оптужнице треба да садржи све законом прописане елементе и да буде разумљива.**

Устав Републике Србије⁴ предвиђа да свако ко је окривљен за кривично дело има право да у најкраћем року, у складу са законом, подробно и на језику који разуме буде обавештен о природи и разлозима дела за које се терети, као и о доказима прикупљеним против њега. **Јасна и правилно написана изрека штити уставно право оптуженог да зна шта му се ставља на терет.** Зато је битно да се приликом сачињавања изреке оптужнице води рачуна да она буде разумљива и лаику, јер извршиоци кривичних дела најчешће немају посебна правничка знања.

3. Садржина изреке

С обзиром да је оптужница строго формални акт и да је њена садржина детаљно прописана у ЗКП, у овом делу приручника изложићемо елементе које оптужница треба да садржи, осим образложења које ће бити обрађено у посебној глави овог приручника.

⁴ „Службени гласник РС“, бр. 98/06 и 115/21.

► Лични подаци оптуженог

Изрека почиње навођењем личних података оптуженог (лично име увек испред презимена), а затим и свих осталих података наведених у члану 85, став 1 ЗКП који се узимају приликом првог саслушања осумњиченог. Такође, оптужница треба да садржи и податке о томе да ли се и од када окривљени налази у притвору, а ако је пре подизања оптужнице пуштен на слободу, онда колико је времена провео у притвору. Лични подаци служе за идентификацију и индивидуализацију окривљеног.

Иако се сви наведени лични подаци добијају од окривљеног приликом саслушања, могуће је да окривљени не да тачне податке или да неке податке прећути. Са увођењем Правосудно информационог система - платформе за електронску размену података између државних органа, јавних тужилаштава и судова – омогућен је електронски приступ базама великог броја државних органа, тако да сада једноставно преко овог система можемо одмах проверити већину личних података сваког лица. Дакле, не треба без претходне провере прихватати податке које је навео окривљени приликом саслушања него их треба проверити, и прибавити и оне податке које окривљени није навео како би се правилно утврдили сви лични подаци окривљеног, али и како би се прибавили докази о околностима које могу утицати касније на одмеравање казне.

Правилно унети лични подаци о окривљеном:

Пример:

Окривљени Славиша Јанковић, ЈМБГ 1212979730024, звани „Славе“, од оца Јована Јанковића и мајке Марије Јанковић, девојачко Митић, рођен у Лесковцу, станује у Јагодина, у ул. Солунских ратника бр. 45, рођен 12. 12. 1979. године, држављанин Републике Србије, бравар, ожењен, отац једног детета, писмен, завршио средњу школу, власник куће у Јагодина, у ул. Солунских ратника бр. 45, површине 55 квм, осуђиван према изводу из ПИС (односно извештају из КЕ) пресудом Вишег суда у Јагодина К бр. 45/15 од 15. 10. 2015. године, због кривичног дела Убиство из члана 113, у покушају у вези са чланом 30 КЗ осуђен на казну затвора у трајању од 4 године коју је издржао дана 15. 10. 2018. године, други поступак се не води, налазио се у притвору по решењу Вишег суда у Јагодина КПП бр. 20/20 од 18. 10. 2020. године у периоду од 17. 10. 2020. године до 31. 10. 2020. године.

Да би јавни тужилац могао да подигне оптужницу потребно је да постоји оправдана сумња да је одређено лице извршило кривично дело.⁵ Због тога је у изреци оптужнице након личних података потребно навести да се оптужни акт подиже „**јер постоји оправдана сумња да је**” окривљени извршио кривично дело које му се ставља на терет.

Након констатације да постоји оправдана сумња за подношење оптужнице наводи се чињенични опис кривичног дела које се оптуженом ставља на терет.

► Структура изреке

Изрека оптужнице садржи:

- 1) **Време и место извршења кривичног дела**
- 2) **Законска обележја кривичног дела**
- 3) **Кривицу**
- 4) **Чињенични опис**

1) Време и место извршења кривичног дела

У изреци је најпре потребно да се наведе време и место извршења кривичног дела.

Навођењем времена и места извршења кривичног дела кривично-правни догађај се индивидуализује у времену и простору.

Временска индивидуализација се врши навођењем тачног датума и времена када се догађај десио или навођењем временског периода уколико се ради о продуженом или трајном кривичном делу. Временска индивидуализација кривичноправног догађаја је од посебног значаја за примену појединих кривичноправних института (нпр. застарелост кривичног гоњења), али је значајна и за одбрану окривљеног који може оспоравати да је у време наведено у оптужници био на месту извршења кривичног дела.

Просторна индивидуализација кривичноправног догађаја се врши навођењем места где се тај догађај десио. Код појединих кривичних дела довољно је навести само место као географски појам, а код других је нужно детаљније наве-

⁵ Члан 331, став 1 ЗКП.

сти где се тачно догодио кривичноправни догађај и то навођењем улице, броја зграде и стана или других ознака за тачније идентификовање места извршења кривичног дела (нпр. у складу са записником о увиђају или претресању). Просторна идентификација кривичноправног догађаја је од значаја због месне надлежности суда и тужилаштва, а такође је битна и за окривљеног уколико у својој одбрани оспорава да у релевантно време није био на наведеном месту.

2) Законска обележја кривичног дела

У изреци оптужног акта потребно је, након навођења места и времена извршења кривичног дела, навести законска обележја кривичног дела.

Напомињемо да је код кривичних дела код којих су алтернативно прописане радње извршења кривичног дела или су алтернативно прописане последице потребно навести ону радњу извршења кривичног дела или последицу која произлази из чињеничног описа. **Није погрешно навести и више алтернативно прописаних радњи извршења кривичног дела или алтернативно прописаних последица уколико оне произлазе из чињеничног описа кривичноправног догађаја, али је погрешно навести радњу извршења кривичног дела или последицу која не произлази из чињеничног описа кривичног дела.**

На пример, код кривичног дела Насиље у породици из члана 194, став 1 КЗ алтернативно су прописане и радња извршења и последица овог кривичног дела, па је тако предвиђено да ово дело врши лице које применом насиља, претњом да ће напасти на живот или тело, дрским или безобзирним понашањем угрожава спокојство, телесни интегритет или душевно стање члана своје породице. Дакле, могуће су различите комбинације али се **не смеју наводити радње и последице које нису могуће у конкретном случају**, на пример, да је претњом да ће напасти на живот или тело угрозио телесни интегритет, или да се наведу све алтернативно прописане радње извршења, или алтернативно прописане последице, а из чињеничног описа произлази да је окривљени само претио оштећеном лицу или да му је само угрозио телесни интегритет.

► Покушај кривичног дела

Законодавац је у члану 30 КЗ предвидео да се и за покушај кривичног дела одговара уколико је извршен са умишљајем и ако је за кривично дело предвиђена казна затвора од пет година или тежа, а за остала кривична дела само ако је

законом изричито прописано кажњавање и за покушај. У изреци оптужнице у делу који се односи на законска обележја треба да се наведе да је окривљени са умишљајем „започео извршење кривичног дела, али га је није довршио“.

Пример:

Дана 15. 5. 2021. године, око 15.30 часова у Нишу, у ул. Радничка бр. 25, у продавници „Спорт“, са умишљајем започео извршење кривичног дела Крађа из члана 203, став 1 КЗ, али га није довршио, при чему је могао да схвати значај свог дела и управља својим поступцима, био свестан свог дела чије извршење је хтео и свестан да је његово дело забрањено, на тај начин што је ушао у наведену продавницу и са полице одузео два пара тренерки марке „адидас“, укупне вредности 25.000,00 динара и ставио их испод јакне и пошао да изађе из продавнице, али га је испред врата зауставио радник обезбеђења.

► Саучесништво у кривичном делу

Уколико у извршењу кривичног дела учествују два или више лица, у изреци оптужнице треба навести облике учешћа сваког саучесника.

► Саизвршилаштво

Постоје два облика саизвршилаштва (чл. 33 КЗ).

Код **првог облика саизвршилаштва** нужно је да саизвршиоци учествују у радњи извршења и заједнички са умишљајем или из нехата изврше кривично дело. Дакле, у чињеничном опису је потребно да се наведе на који начин су саизвршиоци учествовали у радњи извршења кривичног дела, на пример:

Пример:

Дана 15. 5. 2021. године, око 15.30 часова у Нишу, у ул. Радничка бр. 25, у продавници „Спорт“, употребом силе према ошт. Јовани Перић одузели туђу покретну ствар у намери да њеним присвајањем прибаве себи противправну имовинску корист, при чему су могли да схвате значај свог дела и управљају својим поступцима, били свесни свог дела чије извршење су хтели и свесни да је њихово дело забрањено.

Наведеног дана окр. Славиша Митић и окр. Јован Јовановић су ушли у продавницу „Спорт“ и окр. Славиша Митић је ошт. Јовани Перић затражио

да му да сав новац који се налази у каси. Када му је ошт. Јована Перић рекла да нема новац, он је ударио у пределу лица, од ког ударца је пала. Док је била на земљи пришао јој је окр. Јован Јовановић, везао јој је руке и ставио своју руку преко њених. За то време окр. Славиша Митић је из касе узео новац у укупном износу од 30.000,00 динара, након чега су заједно напустили продавницу, а одузети новац касније поделили.

Код **другог облика саизвршилаштва** нужно је да постоји заједничка одлука да се изврши кривично дело, а саизвршилац је како лице које предузима радњу извршења кривичног дела тако и лице које не предузима радњу извршења кривичног дела, али својим радњама са умишљајем битно доприноси извршењу кривичног дела.

Пример:

Дана 15. 5. 2021. године, око 15.30 часова у Нишу, у ул. Радничка бр. 25, у продавници „Спорт“, остварујући заједничку одлуку, окр. Славиша Митић је одузео туђу покретну ствар, чему је окр. Јован Јовановић другом радњом са умишљајем битно допринео, у намери да њеним присвајањем прибаве себи противправну имовинску корист, при чему су могли да схвате значај свог дела и управљају својим поступцима, свесни свог дела чије извршење је хтео и свесни да је њихово дело забрањено.

Окр. Славиша Митић и окр. Јован Јовановић су се договорили да из продавнице „Спорт“ одузму два пара тренерки, тако што ће окр. Јован Јовановић да заговара продавачицу, а окр. Славиша Митић да одузме тренерке.

Наведеног дана заједно су ушли у продавницу „Спорт“ и окр. Јован Јовановић је отишао у део где су се продавале патике и позвао продавачицу да му помогне да одабере патике.

Након што је продавачица отишла да помогне окр. Јовану Јовановићу, окр. Славиша Митић је то искористио и неопажено са полице одузео два пара тренерки марке „адидас“, вредности 30.000,00 динара и изнео их из продавнице, након чега је свако од њих узео по један пар.

► Подстрекавање

Подстрекавање је дефинисано на уопштен начин *„ко другој са умишљајем подстрекава на извршење кривичног дела“* (чл. 34, ст. 1 КЗ). Дакле, то могу бити

све радње којима се код извршиоца ствара или учвршћује воља за извршење кривичног дела.

Пример:

Дана 15. 5. 2021. године, у Нишу, окр. Славиша Митић са умишљајем подстрекавао окр. Јована Јовановића на извршење кривичног дела Крађа из члана 203, став 1 КЗ, а окр. Јован Јовановић је одузео туђу покретну ствар у намери да њеним присвајањем прибави себи и другом противправну имовинску корист, при чему су могли да схвате значај свог дела и могли да управљају својим поступцима, били свесни свог дела чије извршење су хтели и били свесни да је њихово дело забрањено.

Наведеног дана окр. Славиша Митић и окр. Јован Јовановић су били у ресторану „Ноћ”. Током разговора окр. Славиша Митић је рекао окр. Јовану Јовановићу да је био у продавници „Спорт” у тржном центру „Пирамида”, у улици Радничкој бр. 25, да је видео да на тренеркама марке „адидас” које се налазе одмах поред улаза са десне стране нема зујалица и да у продавници нема видео надзора тако да лако могу да се украду. Предложио му је да оде до продавнице „Спорт” и одузме два пара наведених тренерки, рекао му да ће га он чекати у ресторану и да може одмах да их прода и да могу да поделе новац.

Окр. Јован Јовановић је затим, око 15.30 часова, отишао до наведене продавнице и са полице одузео два пара тренерки марке „адидас”, вредности 30.000,00 динара, изнео их из продавнице, однео у ресторан „Ноћ” и предао окр. Славиши Митићу, након чега су наишли полицијски службеници и одузели им ове ствари.

► Помагање

КЗ као радње помагања наводи давање савета или упутстава како да се изврши кривично дело, стављање учиниоцу на располагање средстава за извршење кривичног дела, стварање услова или отклањање препрека за извршење кривичног дела, као и унапред обећано прикривање кривичног дела, учиниоца, средстава којима је кривично дело извршено, трагова кривичног дела или предмета прибављених кривичним делом (чл. 35, ст. 2 КЗ). Која радња помагања ће бити у конкретном случају зависи од чињеничног стања. **У делу који се односи на законска обележја кривичног дела треба навести само оне радње које одговарају чињеничном опису радњи помагача.**

Пример:

Дана 15. 1. 2021. године, у Нишу, окр. Славиша Митић, давањем савета и упутства, са умишљајем помогао окр. Јовану Јовановићу у извршењу кривичног дела Крађа из члана 203, став 1 КЗ, а окр. Јован Јовановић је одузео туђу покретну ствар у намери да њеним присвајањем прибави себи противправну имовинску корист, при чему су могли да схвате значај свог дела и да управљају својим поступцима, били свесни свог дела чије извршење је хтео и били свесни да је њихово дело забрањено.

Наведеног дана окр. Славиша Митић и окр. Јован Јовановић су били у ресторану „Ноћ”, у ул. Радничка бр. 25, у тржном центру „Пирамида”, и током разговора окр. Јован Јовановић је рекао окр. Славиши Митићу да је у продавници „Спорт” видео тренерку марке „адидас” која му се много свиђа, да жели да је украде али да не зна како.

Окр. Славиша Митић му је рекао да треба да обуче шире панталоне и већу зимску јакну и да понесе шрафцигер и магнет, да узме тренерку коју хоће да украде и да је однесе у гардеробу као да хоће да је проба. Када уђе у кабину шрафцигером треба да отвори пластични део зујалице, магнетом одвоји зујалицу од тренерке, а затим треба да обуче тренерку, преко ње панталоне и јакну и да тако изађе из продавнице.

Окр. Славиша Митић је затим, око 15.30 часова, отишао до наведене продавнице, узео тренерку марке „адидас“ вредности 30.000,00 динара и однео је у гардеробу да је проба, затим је у гардероби помоћу шрафцигера и магнета скинуо зујалице, обукао тренерку, а преко ње панталоне и јакну и изашао из продавнице.

► Продужено кривично дело

Продужено кривично дело чини више истих или истоврсних кривичних дела учињених у временској повезаности од стране истог учиниоца која представљају целину због постојања најмање две од следећих околности: истовестности оштећеног, истоврсности предмета дела, коришћења исте ситуације или истог трајног односа, јединства места или простора извршења дела или јединственог умишљаја учиниоца (чл. 61 КЗ). У пракси се конструкција продуженог кривичног дела најчешће примењује код имовинских кривичних дела.

С обзиром да продужено кривично дело представља једно кривично дело, потребно је да се за све радње које улазе у састав продуженог кривичног дела

сачини јединствени уводни део, односно да се за све радње наведу законска обележја кривичног дела (тзв. „капа“), а затим да се у чињеничном опису посебно опише сваки кривичноправни догађај који улази у састав продуженог кривичног дела.

Код писања изреке за продужено кривично дело приликом навођења законских обележја кривичног дела треба навести и које околности (најмање две из члана 61, став 1 КЗ) повезују два или више догађаја у продужено кривично дело.

Пример:

У временском периоду од 1. 10. 2021. године до 5. 10. 2021. године у Нишу, у ул. Радничка бр. 25, у продавници „Спорт“, према истом оштећеном са јединственим умишљајем одузимао туђе покретне ствари у намери да њиховим присвајањем прибави себи противправну имовинску корист, при чему је могао да схвати значај свог дела и управља својим поступцима, био свестан свог дела чије извршење је хтео и био свестан да је његово дело забрањено.

Окр. Славиша Митић је дана 1. 10. 2021. године ушао у наведену продавницу и са полице одузео један пар тренерки марке „адидас“, укупне вредности 12.500,00 динара и изнео их из продавнице без плаћања.

Окр. Славиша Митић је дана 5. 10. 2021. године ушао у наведену продавницу и са полице одузео један пар тренерки марке „адидас“, укупне вредности 12.500,00 динара и изнео их из продавнице без плаћања.

На наведене начине окр. Славиша Митић је себи прибавио противправну имовинску корист у укупном износу од 25.000,00 динара.

► Кривична дела са бланкетном диспозицијом

Код појединих кривичних дела, обележја бића тих кривичних дела нису садржана само у КЗ, већ КЗ приликом одређивања њихових обележја упућује на друге прописе у којима су садржана остала обележја кривичног дела. Ова кривична дела се називају **кривична дела са бланкетном диспозицијом**.

Код ових кривичних дела треба навести законски пропис у коме је садржана бланкетна диспозиција. **Бланкетну диспозицију треба навести иза обележја бића кривичног дела које упућује на то, а у чињеничном опису дела описати обележја која су садржана у бланкетној диспозицији.**

Битно је правилно утврдити која бланкетна норма је у конкретном случају прекршена и правилно је описати, јер уколико изрека не садржи обележје дела које је садржано у бланкетној норми, то може довести до ослобађајуће пресуде у односу на оптуженог, јер дело за које је оптужен по закону није кривично дело.

Пример:

Дана 20. 12. 2020. године, око 12.45 часова, у Врању, на раскрсници ул. Стојана Љубића и Косте Стаменковића, као учесник у саобраћају на путевима, није се придржавао саобраћајних прописа из члана 47, став 3 и члана 187, став 2 и став 5, тачка 5 Закона о безбедности саобраћаја на путевима и тиме угрозио јавни саобраћај да је довео у опасност живот и тело ошт. Јована Јовановића услед чега је код ошт. Јована Јовановића наступила тешка телесна повреда, при чему је могао да схвати значај свог дела и да управља својим поступцима и био свестан да је његово дело забрањено.

Окр. Славиша Митић је био свестан да услед овакве вожње може доћи до угрожавања јавног саобраћаја и да тиме може да доведе у опасност живот и тело ошт. Јована Јовановића, на шта је пристао, а био је свестан да код ошт. Јована Јовановића може проузроковати тешку телесну повреду, али је олако држао да до тога неће доћи.

Наведеног дана окр. Славиша Митић је започео управљање моторним возилом марке „форд мондео“, рег. ознаке VR 130-AT под дејством алкохола, са концентрацијом алкохола у крви од 1,5%, што одговара степену тешке алкохолисаности, услед чега није био способан да безбедно управља наведеним моторним возилом.

Наведеним возилом окр. Славиша Митић се кретао улицом Стојана Љубића ка раскрсници ове улице са улицом Косте Стаменковића.

Доласком на наведену раскрсницу на којој првенство пролаза није регулисано на други начин, окр. Славиша Митић је предузео радњу скретања улево у ул. Косте Стаменковића, а да није пропустио мотоцикл марке „пјађо“ (*piaggio*) рег. ознаке VR 01-315 којим је управљао ошт. Јован Јовановић, који се кретао ул. Косте Стаменковића из правца улице Млинске у правцу ул. Моше Пијаде и долазио му са десне стране.

Услед овакве вожње окр. Славиша Митић је предњом страном свог возила ударио у леву бочну страну мотоцикла марке „пјађо“, од ког ударца је оштећени Јован Јовановић пао са наведеног мотоцикла и задобио тешке телесне повреде у виду прелома унутрашњег глежња левог стопала.

3) Кривица

Да би неко дело било кривично дело, поред тога што мора да буде законом предвиђено као кривично дело и да буде противправно, оно мора и да буде скривљено, односно извршено са одређеним обликом кривице.

Кривица се састоји из:

а) урачунљивости

б) виности

в) свести о противправности

а) Урачунљивост

Законодавац не дефинише појам урачунљивости, већ одређује када је неко лице неурачунљиво и битно смањено урачунљиво, па уколико лице није ни неурачунљиво ни битно смањено урачунљиво може се закључити да је урачунљиво. Без обзира што законодавац претпоставља да су сва лица урачунљива док се не докаже супротно, **нужно је, уколико се ради о урачунљивом лицу, да се у изреци оптужног акта наведе податак о урачунљивости.**⁶

Урачунљивост се у изреци оптужнице наводи на следећи начин:

могао да схвати значај свог дела и могао да управља својим поступцима

Уколико се ради о неурачунљивом лицу, **нужно је навести да окривљени „није могао да схвати значај својих дела или није могао да управља својим поступцима услед...“**, након чега је потребно навести конкретну душевну болест, привремену душевну поремећеност, заостали душевни развој или другу тежу душевну поремећеност, која је утврђена вештачењем, а због које окривљени у време извршења кривичног дела није могао да схвати значај свог дела или није могао да управља својим поступцима.

није могао да схвати значај свог дела или није могао да управља својим поступцима услед душевне болести шизофренија

Иста је ситуација и са битно смањеном урачунљивим лицем:

⁶ Ова обавеза предвиђена је у Упутству Републичког јавног тужиоца А бр. 213/08 од 15. јула 2008. године.

способност да схвати значај свога дела или способност да управља својим поступцима му је била битно смањена услед душевне болести шизофренија

Уколико се ради о **неурачунљивом** лицу, форма оптужног акта није ни оптужница ни оптужни предлог, већ **предлог за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи или предлог за обавезно психијатријско лечење на слободи.**

У пракси вештаци често приликом давања мишљења наводе да је способност окривљеног да схвати значај свог дела и управља својим поступцима била смањена, али не битно. У оваквим ситуацијама окривљени је урачунљив и у изреци оптужног акта не треба наводити да му је *„урачунљивост смањена, али не битно“*, с обзиром да законодавац прописује само битно смањену урачунљивост, а околност да му је урачунљивост била смањена али не битно, може се ценити приликом одмеравања казне.

б) Виност

Виност (умишљај или нехат) је такође неопходно унети у чињенични опис оптужнице.

За означавање **умишљаја** користи се законско одређење овог појма, па се у изреци наводи да је *„био свесћан свој дела и хтео његово извршење“*, уколико је кривично дело извршено са директним умишљајем или *„био свесћан да може учинити дело, па је на то њисћао“*, уколико је кривично дело учињено са евентуалним умишљајем.

За означавање **нехата** такође се користи законско одређење овог појма тако што се наводи *„био свесћан да својом радњом може учинити дело, али је олако држао да до тога неће доћи или да ће то моћи сиречити“*, уколико је кривично дело извршено са свесним нехатом или *„није био свесћан да својом радњом може учинити дело, иако је њрема околностима њод којима је оно учињено и њрема својим личним својствима био дужан и могао бити свесћан ње моућност“*, уколико је кривично дело извршено са несвесним нехатом из истих разлога.

Посебну пажњу приликом описивања виности треба обратити код кривичних дела квалификованих тежом последицом. Код ових кривичних дела у односу

на основни облик кривичног дела треба описати умишљај или нехат уколико је законодавац прописао да се одговара и за нехат, а у односу на тежу последицу треба описати нехат или умишљај ако тиме нису остварена обележја неког другог кривичног дела.⁷

У ситуацији када је **основно дело извршено са евентуалним умишљајем, а тежа последица је проузрокована из свесног нехата**, на пример код кривичног дела Несавесно пружање лекарске помоћи из члана 259, став 1 у вези са чланом 251, став 1 Кривичног законика (у даљем тексту: КЗ)⁸, део изреке у коме се наводи виност гласи:

Пример:

Био је свестан да је приликом лечења ошт. Јанка Јанковића применио очигледно неподобан начин лечења који може да проузрокује погоршање његовог здравственог стања, и пристао је на ту могућност, па је услед оваквог начина лечења код ошт. Јанка Јанковића наступила тешка телесна повреда за коју је окривљени био свестан да може наступити, али је олако држао да неће наступити.

в) Свест о противправности

Трећи елемент кривице је **свест о противправности** и за његов опис се користи законски термин **„био је свесћан да је њејово дело забрањено“** или је **„био дужан и могао бићи свесћан да је њејово дело забрањено“**.

Сматрамо да није исправно да се свест о противправности наводи заједно са умишљајем, на пример **„био свесћан свој дела и њејове забрањености и хтео извршење кривичној дела“** већ да **прво треба навести све елементе виности, а након тога елементе свести о противправности**.

Уколико се ради о урачуњливом лицу, које је кривично дело учинило са директним умишљајем и које је било свесно противправности свог дела, овај део изреке треба да гласи:

⁷ Члан 27 КЗ.

⁸ „Службени гласник РС“, бр. 85/05, 88/05 - испр, 107/05 - испр, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19.

могао да схвати значај свог дела и управља својим поступцима, свестан свог дела чије извршење је хтео и свестан да је његово дело забрањено

4) Чињенични опис

Код чињеничног описа треба користити свакодневне животне термине којима треба описати шта се у датој прилици догодило, односно треба описати шта је окривљени радио, био дужан да ради или пропустио да ради, која последица је услед тога наступила и узрочну везу између радње окривљеног и последице која је због те радње наступила.

Чињенични опис је најзахтевнији и најзначајнији део изреке оптужног акта и мора бити јасан, прецизан, потпун и разумљив, како правнику тако и лаику.

Као што је наведено, обавеза је тужиоца да током главног претреса докаже све што је наведено у чињеничном опису. **Предмет доказивања на главном претресу су управо чињенице које су наведене у чињеничном опису, те је врло битно да приликом писања чињеничног описа тужилац има у виду којим доказима ће те чињенице бити доказане на главном претресу.**

Начин писања изреке зависи од сложености чињеничног стања, броја извршилаца, броја извршених кривичних дела и цени се у сваком конкретном случају.

Наиме, код једноставнијих кривичних дела, по правилу, нема потребе ни оправдања текст делити тачкама, док је код сложених кривичних дела или кривичних дела са већим бројем извршилаца, потребно у чињеничном опису наводе поделити у више реченица и, ако је примерено, користити одвојене пасусе.

У пракси се изрека оптужног акта за кривично дело Крађа из члана 203, став 1 КЗ најчешће пише на следећи начин:

Пример:

Дана 15. 5. 2021. године у Смедереву, у ул. Војводе Путника бр. 44, у продавници „Спорт“ (1), одузео туђу покретну ствар у намери да њеним присвајањем прибави себи противправну имовинску корист (2), при чему је могао да схвати значај свог дела и да управља својим поступцима, био свестан свог дела чије извршење је хтео и свестан да је његово дело забрањено (3), на тај начин што је ушао у наведену продавницу и са полице одузео два

пара тренерки марке „адидас“, укупне вредности 25.000,00 динара и изнео их из продавнице без плаћања (4).“

Међутим, иста изрека може да се напише и овако:

Дана 15. 5. 2021. године у Смедереву, у ул. Војводе Путника бр. 44, у продавници „Спорт“ (1), одузео туђу покретну ствар у намери да њеним присвајањем прибави себи противправну имовинску корист (2), при чему је могао да схвати значај свог дела и да управља својим поступцима, био свестан свог дела чије извршење је хтео и свестан да је његово дело забрањено (3).

То је учинио тако што је ушао у наведену продавницу и са полице одузео два пара тренерки марке „адидас“, укупне вредности 25.000,00 динара и изнео их из продавнице без плаћања (4).

Из наведених примера се види да изрека оптужног акта садржи четири целине и то: 1. време и место извршења кривичног дела; 2. законска обележја кривичног дела; 3. кривицу и 4. чињенични опис.

Врло је битно и да чињенични опис ослободимо небитних околности, као и околности које не представљају обележја бића кривичног дела, јер њиховим навођењем можемо довести до тога да изрека постане неразумљива.

► Правна квалификација

Иако суд није везан правном квалификацијом кривичног дела, **обавезни елемент сваке изреке је правна квалификација**, односно законски назив кривичног дела. **Законски назив кривичног дела треба навести у потпуности онако како је наведен у КЗ**, без обзира да ли се у конкретном случају оптуженом ставља на терет само једна радња из назива кривичног дела.

Тако, на пример, одредбом члана 348 КЗ прописано је кривично дело Недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја. У законском називу кривичног дела наводи се више радњи извршења овог кривичног дела. Међутим иако, по правилу, окривљени одговара само за неке од наведених радњи, приликом правне квалификације увек треба користити потпун законски назив кривичног дела.

Пример:

Чиме је извршио кривично дело Недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348, став 1 КЗ.

Ако је дело остало у **покушају**, то треба навести у правној квалификацији.

Пример:

Чиме је извршио кривично дело Тешка крађа у покушају из члана 204, став 1, тачка 1 у вези са чланом 30 КЗ.

Ако се ради о **продуженом кривичном делу** и то треба навести у правној квалификацији.

Пример:

Чиме је извршио продужено кривично дело Крађа из члана 203, став 1 у вези са чланом 61, ставови 1 и 5 КЗ.

Ако се ради о **кривичном делу извршеном у саизвршилаштву, подстрекавању или помагању** и то треба навести у правној квалификацији.

Примери:

Чиме су извршили кривично дело Превара у саизвршилаштву из члана 208, став 1 у вези са чланом 33 КЗ.

Чиме је извршио кривично дело Убиство у подстрекавању из члана 113 у вези са чланом 34 КЗ.

Чиме је извршио кривично дело Разбојништво у помагању из члана 206, став 1 у вези са чланом 35 КЗ.

Ако се ради о **квалификованом облику кривичног дела**, онда треба навести и став или члан у коме је прописан и квалификовани облик и основни облик.

Примери:

Чиме је извршио кривично дело Лака телесна повреда из члана 122, став 2 у вези са ставом 1 КЗ,

или

Чиме је извршио Тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из члана 297, став 1 у вези са чланом 289, став 1 КЗ.

Ако се ради о **неурачунљивом учиниоцу** кривичног дела онда се у правној квалификацији не наводи да је извршио кривично дело, већ **да је извршио противправно дело у закону одређено као кривично дело.**

Пример:

Чиме је извршио противправно дело у закону одређено као кривично дело Тешка телесна повреда из члана 121, став 1 КЗ.

► **Означење суда пред којим ће се одржати главни претрес и предлог о доказима**

Након што је наведена правна квалификација кривичног дела, потребно је означити суд пред којим ће се одржати главни претрес и предложити доказе које треба извести током главног претреса.

Пример:

ПРЕДЛАЖЕМ

Да се пред Вишим судом у Нишу - Посебним одељењем за сузбијање корупције, закаже и одржи главни претрес на који позвати:

- **Вишег јавног тужиоца из Ниша.**

- **Окр. Јанка Јанковића** из Ниша, ул. Светозара Марковића бр. 15.

- **Сведоке: Јелену Миловановић** из Ниша, ул. Војводе Путника бр. 34 и **Ранка Миленковића** из Ниша, ул. Омладинска бр. 14/3.

Да се на главном претресу изведу докази саслушањем окривљеног, испитивањем предложених сведока и да се изврши увид у:

- Потврду о привремено одузетим предметима МУП, УКП, Одељење за борбу против корупције, бр. 430/18 од 26. 12. 2018. године.

- Аналитичку картуцу Агенције „Књиговодство“ за привредно друштво „Трговина“ ДОО за период од 1. 1. 2021. године до 31. 12. 2021. године.

Након што се наведу сви докази који се предлажу да се изведу на главном претресу, у овом делу оптужнице треба навести и **остале предлоге**, на пример, предлог за продужење притвора, предлог за одузимање имовинске користи, предлог за изрицање мере безбедности, захтев за надокнаду трошкова и др. Све ове предлоге треба образложити у образложењу оптужнице.

Пример:

Да веће Вишег суда у Пироту из члана 21, став 4 ЗКП, на основу члана 211, став 1 и 3 ЗКП продужи притвор окр. Лазару Урошевићу.

Да суд на основу чланова 91 и 92 од окр. Лазара Урошевића одузме имовинску корист прибављену кривичним делом, и то новац у укупном износу од 2.812.293,75 динара.

Да суд на основу члана 85 КЗ окр. Лазару Урошевићу изрекне меру безбедности забрана вршења позива, делатности и дужности, односно да му забрани да обавља послове јавног извршитеља у трајању од 10 година.

Да суд обавезе окр. Лазара Урошевића да надокнади трошкове поступка Вишем јавном тужилаштву у Пироту у износу од 58.025,00 динара на име надокнаде трошкова вештачења уплатом на рачун бр. 840-454545-45, модел 97, са позивом на број 55-454545-08-770-4545.

5) Метода писања изреке

► Увод у писање изреке

Одговорити на основна питања криминалистике: шта, где, када, како, чиме, ко, с ким, зашто

Основно правило приликом истраживања једног кривичног дела јесте да се одговори на основна питања криминалистике којих има осам, а то су: шта, где, када, како, чиме, ко, с ким, зашто.⁹ Уколико могу да одговоре на сва ова питања, то за полицијске службенике значи да су открили извршиоца за кога постоје основи сумње да је извршио кривично дело и да против њега могу да поднесу кривичну пријаву надлежном тужиоцу. Обавеза је јавног тужиоца да након пријема кривичне пријаве изврши провере навода из кривичне пријаве тако што ће током истраге или предистражног поступка извести доказне радње. Након што изведе све доказне радње јавни тужилац треба да донесе одлуку да ли прикупљени докази подржавају степен оправдане сумње и могућност осуђујуће пресуде, и уколико ове претпоставке постоје против тог лица подигне оптужбу.

9 Живојин Алексић, *Криминалистика*, Научна књига, Београд 1987, стр. 41-42.

Тужилац, пре него што почне са писањем оптужбе, треба да одговори на наведена питања криминалистике, на основу доказа који су прибављени током поступка.

Да би донео одлуку да ли да подигне оптужбу јавни тужилац треба да предузме следећа три корака:

Први корак – одговорити на питање шта се десило критичном приликом, односно утврдити **чињенично стање**.

Други корак – утврдити **када и где** се десио критични догађај. Одговори на ова питања одређују **место и време извршења кривичног дела**.

Трећи корак – Утврђено чињенично стање **подвести под правну норму**.

Уколико утврђено чињенично стање тужилац подведе под одређену норму, односно утврди да постоји оправдана сумња да је одређено лице извршило одређено кривично дело, јавни тужилац приступа писању оптужног акта.

► Нови приступ

У овом поглављу наведени су примери који јасно указују да је текст написан предложеном новом методологијом прегледнији, читљивији и лакши за разумевање. Значајно је да интервенције нису суштинске природе, јер се у највећој мери своде на поделу текста у реченице, пасусе, одељке. Раздвајање текста у логичне целине омогућава да се лакше уоче сва законска обележја и чињенични опис дела, чиме се избегавају евентуални пропусти.

Имајући у виду да законодавац не прописује начин писања, већ само садржину оптужнице нема законских препрека ни за један од наведених начина писања, с тим да се остаје при ставу да јавни тужилац у сваком конкретном случају, у зависности од сложености предмета, цени на који начин ће оптужницу учинити разумљивијом за читаоца, било да је читалац стручно лице или неука странка.

У даљем делу приручника прво се наводи пример из праксе, а потом други пример из којег се види како применом наведених корака идентификовати недостатке и како их отклонити.

Пример из праксе:

Због постојања оправдане сумње да је:

дана 10.09.2020. године око 08,11 часова, у Београду, насеље Миљаковац, у улици Липа у висини кућног броја 37, лишио живота сада покојног Бојана Бојића и неовлашћено носио пиштољ марке (FN *Browning*), модел 1922, калибра 9x17мм К, без фабричког броја, са пригушивачем пуцња, а који је неутврђеног дана набавио, у урачунљивом стању, свестан својих дела, чија је извршења хтео и свестан да су његова дела забрањена, на тај начин што је окр. Алекса Алексић, у циљу извршења кривичног дела убиства, неутврђеног дана набавио путничко моторно возило марке „Volkswagen Passat”, регистарских ознака KI 053-IR броја шасије WVWZZZ3BZ3E221444, броја мотора AVF285526, власништво Воје Војића, са којег возила су скинуте праве регистарске таблице, на које су неутврђеног дана током јуна месеца 2020. године, постављене регистарске таблице ознаке BG 1455-PX, које припадају путничком моторном возилу марке „Lancia Delta”, власништво Горана Гогића, након чега је окривљени Алекса Алексић у периоду од 06.09.2020. године до 10.09.2020. године, наизменично користио возило марке „Volkswagen Passat” и своје возило марке „Мазда 6”, и обилазио насеље Миљаковац у којем је становао сада пок. Бојана Бојића, како би утврдио навике и кретање покојног, па је у наведеном периоду тачно неутврђеног дана, дошао до паркинга који се налази испред стамбене зграде у улици Марка Петровића бр. 35Г у Миријеву, где је паркирао ПМВ марке „Volkswagen Passat”, које ће користити приликом извршења кривичног дела над оштећеним Бојаном Бојићем, и које возило се на том паркингу налазило до 09.09.2020. године када га је окр. Алекса Алексић изместио на тачно неутврђено место, након чега се дана 10.09.2020. године својим путничким моторним возилом марке „Мазда 6”, реистарских ознака BG 1887-СВ поново довезао до насеља Видиковац и паркинг простора испред стамбене зграде у улици Марка Петровића бр. 35В, где је своје возило оставио, након чега је отишао до места где је претходно изместио ПМВ марке „Volkswagen Passat”, којим се затим одвезао до дела насеља Миљаковац, где је становао сада покојни Бојан Бојић, којег је окр. Алекса Алексић наведеног дана у времену око 8,11 часова чекао у једној од бочних улица које излазе на улицу Липа, у којој улици је становао покојни и то броју 11а, да би у тренутку појављивања покојног Бојана Бојића, који је у том моменту излазио из дворишта своје куће и кренуо својим путничким моторним возилом марке „Ауди А3”, регистарских ознака BG 954-NU низ улицу Липа ка улици Брестов пут, сустигао оштећеног у висини кућ-

ног броја 37 и предњим делом возила марке „Volkswagen Passat” ударио у задњи део возила покојног Бојана Бојића, исцениравши тако саобраћајни удес у намери да на тај начин оштећеног намами да изађе из возила, што је оштећени Бојан Бојић и учинио, те када је оштећени кренуо да прилази задњем делу свог возила како би видео настало оштећење, окр. Алекса Алексић је изашао из возила марке „Volkswagen Passat” и из пиштоља марке „FN BROWNING”, модел 1922, калибра 9x17мм К, без фабричког броја са пригушивачем пуцња, испалио 8 пројектила у правцу оштећеног Бојана Бојића, који је услед дејства испалиених пројектила задобио више повреда, и то једну повреду у левој половини теменог предела, на споју са чеоним и слепоочним пределом, непосредно иза руба косматог дела главе, повреду у левом слепоочном пределу главе, повреду у пределу левог образа, повреду у пределу леве бочне стране врата, повреду у десном поткључном пределу, повреду у пределу задње половине горње стране левог рамена, повреду у пределу спољашње стране леве надлактице, на граници са левим раменим пределом и једну повреду у пределу корена домалог прста десне надланице, а које повреде представљају устрелине и прострелине и које су, у време наношења, у свом сакупном дејству, представљале безусловно смртоносну повреду, због разорења и нагњечења можданог ткива дуж канала стрелних рана, са следственим оштећењем за живот важних можданих центара, услед којих је оштећени преминуо на лицу места, након чега се окр. Алекса Алексић удаљио улицом Брестов пут ка насељу Видиковац и то све до улице Миодрага Љубишића, односно до земљаног пута који се налази у тој улици у близини кућног броја 7ђ, где се најпре пресвукао, а затим одећу коју је носио приликом егзекуције, као и пиштољ, ставио у возило и заједно са возилом марке „Volkswagen Passat”, запалио, након чега се улицом Миодрага Љубишића удаљио у правцу улице Марка Петровића, одакле се са паркинг простора испред стамбене зграде број 35В, претходно паркираним путничким моторним возилом марке „Мазда”, тип “6”, удаљио у правцу ГО Нови Београд, где је у гаражи број 8 у улици Нехруовој предметно возило сакрио,

- чиме је окривљени Алекса Алексић извршио кривично дело Убиство из члана 113 став 1 КЗ у стицају са кривичним делом Недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348 став 4 у вези са ставом 1 КЗ

Изрека за овакав кривичноправни догађај, без навођења сувишних детаља који нису елементи кривичног дела, већ евентуално отежавајуће околности, али и са

навођењем свих обележја оба кривична дела и уз примену наведених језичко-структуралних препорука за писања оптужног акта, могла би да изгледа овако:

Због постојања оправдане сумње да је:

Дана 10. 9. 2020. године око 8.11 часова, у Београду, у насељу Миљаковац, у улици Липа, у висини кућног броја 37, лишио живота сада покојног Бојана Бојића и од ул. Липа у насељу Миљаковац до ул. Миодрага Љубишића неовлашћено носио пиштољ марке „ФН Браунинг“ (*FN Browning*), модел 1922, калибра 9 мм x 17 мм К, без фабричког броја, са пригушивачем пуцња, при чему је могао да схвати значај својих дела и да управља својим поступцима, био свестан својих дела чије је извршење хтео и био свестан да су његова дела забрањена.

Чињенице и околности које чине обележја кривичних дела Убиство и Недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја

Окривљени Алекса Алексић се дана 10. 9. 2020. године, путничким моторним возилом марке „фолксваген пасат“ регистарске ознаке BG 1455-PX, одвезао до места где је становао сада покојни Бојан Бојић, са собом понео напред наведени пиштољ и у возилу га чекао да изађе.

Када је, око 8.11 часова, сада покојни Бојан Бојић кренуо својим путничким моторним возилом марке „ауди А3“, регистарских ознака BG 954-NU низ улицу Липа ка улици Брестов пут, окривљени Алекса Алексић га је сустигао наведеним возилом у висини кућног броја 37 и предњим делом овог возила ударио у задњи део возила којим је управљао сада покојни Бојан Бојић, инсцениравши тако саобраћајни удес.

Након тога је сада покојни Бојан Бојић изашао из возила и кренуо према задњем делу свог возила како би видео настало оштећење, што је окр. Алекса Алексић искористио и изашао из свог возила и из наведеног пиштоља испалио 8 пројектила у правцу сада покојног Бојана Бојића који је услед дејства испалиених пројектила задобио следеће повреде:

- у левој половини теменог предела, на споју са чеоним и слепоочним пределом, непосредно иза руба косматог дела главе,
- у левом слепоочном пределу главе,
- у пределу левог образа,
- у пределу леве бочне стране врата,

- у десном поткључном пределу,
- у пределу задње половине горње стране левог рамена,
- у пределу спољашње стране леве надлактице, на граници са левим раменим пределом и
- у пределу корена домалог прста десне надланице.

Ове повреде су у време наношења представљале безусловно смртоносне повреде, услед којих је Бојан Бојић преминуо на лицу места.

- **чиме је извршио кривично дело Убиство из члана 113 КЗ у стицају са кривичним делом Недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348, став 4 у вези са ставом 1 КЗ.**

Образложење оптужнице

У овом делу приручника се налазе препоруке чији је циљ да ОБРАЗЛОЖЕЊЕ оптужнице буде:

- ▶ **РАЗУМЉИВО** – уз примену правописа и без непотребног понављања
- ▶ **ЛОГИЧНО** – уз примену основних постулата логике и логичког аргументовања
- ▶ **СИСТЕМАТИЧНО** – уз примену јасног концепта

1. Увод

Образложење оптужнице треба да садржи „опис стања ствари“, што значи навођење (опис и повезивање) доказа којима се утврђују чињенице које су предмет доказивања.

Образложење треба да убеди суд у оно што је тужилац навео у изреци. Да би остварио овај циљ, навођење доказа којима се утврђују чињенице мора да буде писмено, разумљиво, са систематичном аргументацијом, правним и логичким повезивањем.

Неопходно је по сваку цену избећи:

Неразумљивост

Претерану опширност

Неразликовање битног од небитног

Непотребне делове

Непотребно понављање

Изостанак правног и логичког повезивања доказа и чињеница

Изостанак јасне структуре

Састављање образложења је вероватно најзахтевнији део оптужног акта. Илустрације ради, обратимо пажњу на следећа два примера који представљају делове образложења из фиктивне и релативно сложене оптужнице, подигнуте против петоро окривљених који се, поред осталог, терете за злоупотребу у вези са јавном набавком из члана 228, ставови 2 и 3 КЗ.

Пример образложења 1

Изградња је почела 6. јуна 2014. и завршена је 13. августа 2015. године, у складу са планираним роковима за овај пројекат. Документација Града Београда и привредног друштва Враноца показују да је месец дана након почетка изградње, 5. јула 2014. године, привредно друштво Враноца поднело анекс за прекорачење трошкова због непредвиђених услова земљишта. Анекс уговора о изградњи у износу од 500.000 евра за чишћење опасних материја, насыпање чистог земљишта и припрему градилишта одобрен је 6. јула 2014. године. Анекс за чишћење је одобрен привредном друштву Враноца, које је потом ангажовало подизвођача, привредно друштво Еколошки Нешкодљиви доо, да обави радове. Град Београд је извршио плаћање по Анексу 1 на рачун привредног друштва Враноца 20. августа 2014. године на основу фактуре послате од стране привредног друштва Еколошки Нешкодљиви доо. Према евиденцији плаћања привредног друштва Враноца, привредном друштву Еколошки Нешкодљиви доо је 25. августа 2014. године плаћено 450.000 евра. Еколошки Нешкодљиви доо је основан 1. јуна 2013. године на пословној адреси Незнаног јунака 7 у Београду. Као власник/директор води се Марио Месо. Увидом у документацију која се односи на уговоре Града Београда установљено је да је уговор додељен 25. маја 2014. године. Према условима уговора, плаћања у износу од 6% од укупне уговорене цене требало је вршити сваког 30. у месецу. Процењени рок из уговора био је 15 месеци; био је предвиђен гарантни износ од 10% за неиспуњене делове уговора и завршна инспекција. Изградња је почела 6. јуна 2014. године. Укупна вредност уговора од 48.000.000 евра, плус Анекс 1 уговора у износу од 500.000 евра за чишћење опасних материја и насыпање земљишта плаћени су на основу одвојеног уговора о плаћању. Месечни износ од 6% износио је 2.880.000 евра. Документација привредног друштва Враноца указује да су ти износи при-

мани на основу достављених рачуна и да су прописно евидентирани. Из евиденције овог привредног друштва види се да је Враноца сваког месеца плаћао подизвођачке трошкове у износу од 1.728.000 евра (60%) на рачуне више подизвођача на пројекту. Привредно друштво Враноца задржало је износ од 1.152.000 евра (40%) на име режијских трошкова и добити. На дан 19. фебруара 2014. године, четири дана након што је од Града Београда примило уплату од 4.000.000, привредно друштво *Комкорк гоо* (*Comcorc*) пребацило је 400.000 евра на рачун београдског привредног друштва *Трејд интернешнл гоо* (*Trade International*) код *Р-Банке* (*R-Bank*). *Комкорк гоо* је ово плаћање у својим пословним књигама евидентирао као накнаду за брокерске/правне услуге. Из документације Града Београда и привредног друштва Враноца види се да је месец дана после почетка изградње, 5. јула 2014. године, привредно друштво Враноца поднело анекс за прекорачење трошкова због непредвиђеног стања земљишта. Анекс уговора о изградњи у износу од 500.000 евра за чишћење опасних материја и насипање чистог земљишта и припрему градилишта одобрен је 6. јула 2014. године. Документација привредног друштва Враноца о подизвођачима указује на то да су, у року од неколико дана по пријему уплате од Града Београда у износу од 2.880.000 евра, извршена месечна плаћања привредном друштву *Зарен Дивелойменџ* (*Zaren Development*), у износу од 28.800 евра. Из фактуре *Зарен Дивелойменџ* види се да се ово привредно друштво налази у Загребу, Хрватска. Плаћања су, у складу са фактуром, вршена банкарским трансфером на рачун *Зарен Дивелойменџ* број 21-6745 код Д-банке (*D-Bank*) у Загребу. Анализом је такође утврђено да када ово месечно плаћање неком приликом није било извршено, следећег месеца је плаћан двоструки износ од 57.600 евра. Из напомена на фактурама види се да су ова плаћања вршена на име накнада за услуге менаџмента, консултантских и правних услуга, и да су плаћања евидентирана у документацији привредног друштва Враноца као пословни расход. Од јула 2014. до септембра 2015. године, на рачун *Зарен Дивелойменџ* уплаћено је укупно 432.000 евра. Сва плаћања су извршена банкарским трансферима и сва потичу са банкарског рачуна привредног друштва Враноца. Од јула 2014. до децембра 2015. године, *Зарен Дивелойменџ*, Загреб је у 14 наврата подигао укупан износ од 430.000 евра. Новац је подигнут путем банкарског трансфера. Анализа показује да су ова плаћања вршена у року од неколико дана после пријема средстава од привредног друштва Враноца и да је новац пребачен на рачун привредног друштва *Трејд интернешнл гоо* број 71-068722, код *Р-банке* у Београду. Документација показује

да су као основ за плаћање наведене консултантско-менаџерске услуге. Из извода рачуна привредног друштва *Трејд интјернешнл доо* види се да му је *Комкорк доо* 19. фебруара 2014. године уплатио 400.000 евра. Уз то, у периоду од јуна 2014. до децембра 2015. године *Зарен Дивелојменџи*, Загреб је у више трансфера уплатио 430.000 евра. Током 2014. и 2015. године вршена су подизања готовине и трансфери са банкарског рачуна привредног друштва *Трејд интјернешнл доо*. Иако не постоји никакав образац, изгледа да је готовина подизана истим данима: средом или петком. Поред тога, пронађен је и сеф. На основу анализе, тужилаштво ће доказати да је проузрокована штета по јавна средства у износу од 1.332.000 евра. Од 2014. до 2016. године, Драган Коруптивић је знатно повећао своје богатство на годишњем нивоу, без очигледних легалних извора прихода из којих би овакво повећање могло проистећи. Легални Коруптивићев извори прихода потичу из три извора: његове плате у Министарству здравља од 24.000 евра годишње; прихода од камате у *Јуџо Саут* (*Jugo South*) банци; и наследства од 5.000 евра из 2015. године. Од 2014. до 2016. године, познати легални извори прихода Драгана Коруптивића износили су 104.000 евра. Током истог периода, средства која је примио из непознатих извора износила су 661.160 евра. Средства из непознатих извора била су већа од средстава из познатих, легалних извора за 536%. Три трансакције које се могу директно пратити од банкарског рачуна привредног друштва *Трејд интјернешнл доо* до Драгана Коруптивића су, на дан 28. јуна 2014. године, са рачуна привредног друштва *Трејд интјернешнл доо* доо пребачено је 40.000 евра на Коруптивићев банкарски рачун бр. 12345 код *Јуџо Саут* банке, а истог дана је са Коруптивићевог рачуна у *Јуџо Саут* банци пребачено 40.000 евра на банкарски рачун АБА Продаја аутомобила у Београду. Из фактуре фирме АБА Продаја аутомобила види се да је 28. јуна 2014. године Коруптивић купио половни аутомобил за 51.000 евра. Фактура показује да је 40.000 евра пребачено са Коруптивићевог банкарског рачуна, а да је разлика од 11.000 евра плаћена у готовини. Готовина се вероватно може објаснити Коруптивићевим одласком у сеф истог дана у 9.45, на дан 9. новембра 2015. године Коруптивић је од Сергеја Седорова купио кућу за 300.000 евра. Коруптивић је ово плаћање извршио кроз две трансакције; 150.000 евра је плаћено путем банкарског трансфера са рачуна привредног друштва *Трејд интјернешнл доо* бр. 71-068722, код *Р-банке*, Београд, а других 150.000 евра је плаћено из хипотекарног кредита код *НК банке (NK Bank)*, на дан 15. децембра 2015. године, Драган Коруптивић је купио нови *Мерцедес Бенц* (*Mercedes Benz*) 190 Е код фирме *Мерцедес Бенц*, Београд за укупно 100.000

евра. Из фактуре фирме *Mercedes Benz* – Београд види се да је тај износ плаћен кроз две трансакције; банкарским трансфером 50.000 евра са рачуна привредног друштва *Трејд интјернешнл доо* бр. 71-068722 код *Р-банке*, Београд и из кредита за куповину аутомобила који је добио од *ХБ-банке (НВ Bank)* у износу од 50.000 евра, током четрнаест месеци, од јула 2014. до септембра 2015. године, *Зарен* је добио укупно 432.000 евра на свој рачун број 21-6745 код *Д-банке*, Загреб. Све уплате су обављене банкарским трансфером са рачуна привредног друштва *Враноца доо*, Београд. Током седамнаест месеци, од јула 2014. до децембра 2015. године, 430.000 евра је исплаћено кроз банкарске трансфере на рачун привредног друштва *Трејд интјернешнл доо* бр. 71-068722 код *Р-банке*, Београд.

Овај пример представља уобичајену праксу (и један од разлога за израду овог приручника) и већ на први поглед наговештава да је и пред судом и пред оптуженим велики изазов. Даље читање описа стања ствари тај изазов само увећава а степен разумевања умањује. Са идејом да се овакав ефекат избегне, обратимо пажњу на пример #2, који представља други начин на који се исто образложење може представити:

Пример образложења 2

Поступак изградње

Изградња је почела 6. јуна 2014. и завршена је 13. августа 2015. године, у складу са планираним роковима за овај пројекат. Документација Града Београда и привредног друштва *Враноца* показују да је месец дана након почетка изградње, 5. јула 2014. године, привредно друштво *Враноца* поднело анекс за прекорачење трошкова због непредвиђених услова земљишта. Анекс уговора о изградњи у износу од 500.000 евра за чишћење опасних материја, насипање чистог земљишта и припрему градилишта одобрен је 6. јула 2014. године. Анекс за чишћење је одобрен привредном друштву *Враноца*, које је потом ангажовало подизвођача, привредно друштво *Еколошки нешкодљиви доо*, да обави радове. Град Београд је извршио плаћање по Анексу 1 на рачун привредног друштва *Враноца* 20. августа 2014. године на основу фактуре послате од стране привредног друштва *Еколошки нешкодљиви доо*. Према евиденцији плаћања привредног друштва *Враноца*, привредном друштву *Еколошки нешкодљиви доо* је 25. августа 2014. године плаћено 450.000 евра. *Еколошки нешкодљиви доо* је основан 1. јуна 2013. године на пословној

адреси Незнаног јунака 7, у Београду. Као власник/директор води се Марио Месо.

Увидом у документацију која се односи на уговоре Града Београда установљено је да је уговор додељен 25. маја 2014. године. Према условима уговора, плаћања у износу од 6% од укупне уговорене цене требало је вршити сваког 30. у месецу. Процењени рок из уговора био је 15 месеци; био је предвиђен гарантни износ од 10% за неиспуњене делове уговора и завршна инспекција. Изградња је почела 6. јуна 2014. године.

Укупна вредност уговора од 48.000.000 евра, плус Анекс 1 уговора у износу од 500.000 евра за чишћење опасних материја и насипање земљишта плаћени су на основу одвојеног уговора о плаћању. Месечни износ од 6% износио је 2.880.000 евра. Документација привредног друштва Враноца указује да су ти износи примани на основу достављених рачуна и да су прописно евидентирани. Из евиденције овог привредног друштва види се да је Враноца сваког месеца плаћао подизвођачке трошкове у износу од 1.728.000 евра (60%) на рачуне више подизвођача на пројекту. Привредно друштво Враноца задржало је износ од 1.152.000 евра (40%) на име режијских трошкова и добити.

I. Штета по јавна средства

На дан 19. фебруара 2014. године, четири дана након што је од Града Београда примило уплату од 4.000.000 евра, привредно друштво Комкорк доо пребацило је 400.000 евра на рачун београдског привредног друштва Трејд интернешнл доо код Р-банке. Комкорк доо је ово плаћање евидентирао као накнаду за брокерске/правне услуге.

Из документације Града Београда и привредног друштва Враноца види се да је месец дана после почетка изградње, 5. јула 2014. године, привредно друштво Враноца поднело анекс за прекорачење трошкова због непредвиђеног стања земљишта. Анекс уговора о изградњи у износу од 500.000 евра за чишћење опасних материја и насипање чистог земљишта и припрему градилишта одобрен је 6. јула 2014. године.

Документација привредног друштва Враноца о подизвођачима указује на то да су, у року од неколико дана по пријему уплате од Града Београда у износу од 2.880.000 евра, извршена месечна плаћања привредном друштву Зарен дивелопмент, у износу од 28.800 евра. Из фактуре Зарен дивелопмент види се да се ово привредно друштво налази у Загребу, Хрватска. Плаћања су, у складу са фактуром, вршена банкарским трансфером на рачун Зарен дивелопмент број 21-6745 код Д-банке у Загребу. Анализом је такође утврђено

да када ово месечно плаћање неком приликом није било извршено, следећег месеца је плаћан двоструки износ од 57.600 евра. Из напомена на фактурама види се да су ова плаћања вршена на име накнада за услуге менаџмента, консултантских и правних услуга, и да су плаћања евидентирана у документацији привредног друштва Враноца као пословни расход.

Од јула 2014. до септембра 2015. године, на рачун Зарен дивеломент уплаћено је укупно 432.000 евра. Сва плаћања су извршена банкарским трансферима и сва потичу са банкарског рачуна привредног друштва Враноца. Од јула 2014. до децембра 2015. године, Зарен дивеломент, Загреб је у 14 наврата подигао укупан износ од 430.000 евра. Новац је подигнут путем банкарског трансфера. Анализа показује да су ова плаћања вршена у року од неколико дана после пријема средстава од привредног друштва Враноца и да је новац пребачен на рачун привредног друштва Трејд интернешнл доо број 71-068722, код Р-банке у Београду. Документација показује да су као основ за плаћање наведене консултантско-менаџерске услуге.

Из извода рачуна привредног друштва Трејд интернешнл доо види се да му је Комкорк доо 19. фебруара 2014. године уплатио 400.000 евра. Уз то, у периоду од јуна 2014. до децембра 2015. године Зарен дивеломент, Загреб је у више трансфера уплатио 430.000 евра. Током 2014. и 2015. године вршена су подизања готовине и трансфери са банкарског рачуна привредног друштва Трејд интернешнл доо. Иако не постоји никакав образац, изгледа да је готовина подизана истим данима: средом или петком. Поред тога, пронађен је и сеф. На основу анализе, тужилаштво ће доказати да је проузрокована штета по јавна средства у износу од 1.332.000 евра.

II. Лична корист

Од 2014. до 2016. године, Драган Коруптивић је знатно повећао своје богатство на годишњем нивоу, без очигледних легалних извора прихода из којих би овакво повећање могло проистећи, што за последицу има необјашњено богатство, како се види из следеће табеле:

Година	2014.	2015.	2016.	Укупно
Купљена средства/ плаћени трошкови	92.400	379.400	293.360	765.160
Мање: Приход из легалних извора износи:	<u>27.000</u>	<u>38.000</u>	<u>39.000</u>	<u>104.000</u>

Необјашњено богатство (1)	65.400 €	341.400 €	254.360 €	661.160 €
Повећање изражено у процентима – од легалног до необјашњеног	142%	798%	552%	536%

Легални Коруптивићеви извори прихода потичу из три извора: његове плате у Министарству здравља од 24.000 евра годишње; прихода од камате у Југо саут банци; и наследства од 5.000 евра из 2015. године. Од 2014. до 2016. године, познати легални извори прихода Драгана Коруптивића износили су 104.000 евра. Током истог периода, средства која је примио из непознатих извора износила су 661.160 евра. Средства из непознатих извора била су већа од средстава из познатих, легалних извора за 536%.

Три трансакције које се могу директно пратити од банкарског рачуна привредног друштва Трејд интернешнл доо Драгана Коруптивића су следеће:

1. На дан 28. јуна 2014. године, са рачуна привредног друштва Трејд интернешнл доо пребачено је 40.000 евра на Коруптивићев банкарски рачун број 12345 код Југо саут банке. Истог дана је са Коруптивићевог рачуна у Југо саут банци пребачено 40.000 евра на банкарски рачун АБА Продаја аутомобила у Београду. Из фактуре фирме АБА Продаја аутомобила види се да је 28. јуна 2014. године Коруптивић купио половни аутомобил за 51.000 евра. Фактура показује да је 40.000 евра пребачено са Коруптивићевог банкарског рачуна, а да је разлика од 11.000 евра плаћена у готовини. Готовина се вероватно може објаснити Коруптивићевим одласком у сеф истог дана у 9.45 часова.
2. На дан 9. новембра 2015. године Коруптивић је од Сергеја Седорова купио кућу за 300.000 евра. Коруптивић је ово плаћање извршио кроз две трансакције: 150.000 евра је плаћено путем банкарског трансфера са рачуна привредног друштва Трејд интернешнл доо бр. 71-068722, код Р-банке, Београд, а других 150.000 евра је плаћено из хипотекарног кредита код НК-банке.
3. На дан 15. децембра 2015. године, Драган Коруптивић је купио нови „мерцедес бенц 190 Е“ код фирме Мерцедес бенц - Београд за укупно 100.000 евра. Из фактуре фирме Мерцедес бенц – Београд види се да је тај износ плаћен кроз две трансакције: банкарским трансфером 50.000

евра са рачуна привредног друштва Трејд интернешнл доо бр. 71-068722 код Р-банке, Београд и из кредита за куповину аутомобила који је добио од ХБ-банке у износу од 50.000 евра.

Током четрнаест месеци, од јула 2014. до септембра 2015. године, Зарен је добио укупно 432.000 евра на свој рачун број 21-6745 код Д-банке, Загреб. Све уплате су обављене банкарским трансфером са рачуна привредног друштва Враноца доо, Београд. Током седамнаест месеци, од јула 2014. до децембра 2015. године, 430.000 евра је исплаћено кроз банкарске трансфере на рачун привредног друштва Трејд интернешнл доо бр. 71-068722 код Р-банке, Београд.

У примеру #2 већ на први поглед се може закључити да пред судом и оптуженим и даље стоји изазов. Међутим, изазов представља (само) сложеност предмета, али га сам текст и његова читљивост не отежавају додатно. Наиме, у оба примера реч је о садржински готово идентичном тексту.

Приступ који је тужилац имао у примеру #2 – груписање релевантних чињеница и доказа и њихово повезивање у логичке целине – је читаоцу образложења дао шансу да схвати описано стање ствари и разуме којим су доказима утврђене које чињенице.

Циљ овог приручника је да тужиоцу помогне да образложење, својом садржином и структуром, постигне ефекат из примера #2.

2. Структура образложења

Образложење има сврху да на јасан начин објасни суду и убеди га да након спроведене истраге постоји довољно доказа да је окривљени учинио кривично дело које му се ставља на терет, на начин описан у изреци оптужнице. Образложење објашњава зашто је подигнута оптужница и шта је довело до њеног подизања. Што је боље написана оптужница, пре свега образложење, сам судски поступак ће бити усмеренији, бржи и са већим изгледом да исход буде у корист јавног тужиоца.

Први корак ка образложењу које има шансу да успешно испуни своју сврху је пажљиво планирање његове структуре.

Сходно резултатима истраге, образложење треба да садржи следеће целине:

1. **Опис стања ствари**
2. **Доказе**
3. **Одбрану окривљеног**
4. **Становиште тужиоца**

Потребно је нагласити да се остваривање сврхе коју образложење има неће постићи уз пуку примену структуре ако изостане јасно и прецизно језичко изражавање. Поновићемо још једном, већ начелно наведене **смернице у погледу језичког изражавања**:

- ▶ **Користите кратке пасусе, кратке и јасне реченице.**
- ▶ **Поделите текст у логичке целине (пасусе, одељке) које можете нумерисати.**
- ▶ **Користите поднасловe кад је то примерено, посебно кад је текст дужи.**
- ▶ **Избегавајте коришћење речи које имају више значења.**
- ▶ **Избегавајте коришћење непотребних правних израза и реченице које немају суштину.**
- ▶ **Избегавајте изразе попут: у критичном случају, у датом случају, у конкретном случају, значи, у даљем тексту, горепоменути, као што је речено и сл.**
- ▶ **Избегавајте пренаглашену, преувеличану реторику као што је дивље, окрутно, шокантно, забрињавајуће, накарадно, бездушно и сл.**
- ▶ **Када желите да истакнете резултат истраге користите изразе попут: зато што, стога, последично, као резултат, из чега произлази, док, као исход, што указује, из чега се закључује...**

1. Опис стања ствари

У овом делу се препричава чињенични опис али тако да то препричавање не буде оптерећено бројевима и другим детаљима који су већ наведени у изреци. **Опис стања ствари у образложењу не би требало да буде прекопиран из изреке оптужнице, већ мало шири, у виду приче.**

Образложење може почети навођењем имена окривљеног (или окривљених) и називом кривичног дела које му се ставља на терет, али уводна реченица може бити и уопштена.

Она може да гласи, примера ради:

1. „Чињенично стање описано у изреци оптужнице утврђује се доказима изведеним у току истраге, исказима испитаних сведока, увидом у аудио и видео материјал, те писаним доказима у чију садржину смо предложили да се изврши увид“.
2. „Током истраге прикупљени су докази који указују да постоји оправдана сумња да је окривљени извршио кривично дело у време, на месту и на начин како је то наведено у изреци ове оптужнице“.

Посебно у случајевима у којима постоји више учинилаца кривичног дела потребно је детаљно навести које радње је извршио, односно какав допринос је пружио сваки од саучесника у постизању кривичне последице.

Важно је напоменути да је ово само почетак образложења и да оно захтева даљу разраду и прецизирање, као што је описано у наставку.

2. Докази

Образложење не сме да се своди само на пуко набрајање прикупљених доказа, већ је потребна логичка анализа тих доказа и јасно прецизирање које чињенице из изреке оптужног акта се доказују којим предложеним доказом, како су докази међусобно повезани, који докази се међусобно надовезују и допуњују.

Неопходно је сажето навођење сваког релевантног доказа којим се потврђују наводи оптужбе, који је прикупљен током истраге, односно током предистражне (у редовном поступку) или предоптужне фазе (у скраћеном поступку), као и њихова анализа.

Не треба наводити све прикупљене доказе, већ само оне који су релевантни за оптужбу.

Пример како не треба наводити доказе:

Чињенице да су окривљени Милош Неђић, Јова Перић, Сава Илић и НН лица предузимали радње извршења кривичног дела, описане у изреци оптужнице под I тачка 3-3.3., доказују се доказима предложеним за извођење и то:

- извештајем МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Службе за борбу против дрога 03/2/4 СП бр. 36/19 од 05.11.2019 године о тајном праћењу и снимању окривљеног Јове Перића (стр. 52-53);
- извештајем о форензичком прегледу лица места МУП РС, Дирекције полиције, ПУ за град Београд, УКП, Одељења за оперативну форензику број КТ 100-3113/2019 од 14.11.2019 (стр. 123);
- записником о физичко-хемијском вештачењу 03.2.11.6.1 број 234-8678/19 Националног центра за криминалистичку форензику број Ц-03.2.11-04-23 од 14.11.2019. године (стр. 149-151);
- записником о увиђају ТОК, Ктр бр. 1182/19 од 14.11.2019. године (стр. 198-201);
- садржином CD-а, МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Службе за борбу против дрога са натписом „дрога-Сопот-Ђуринци КО 6267 Кт 100-3113-19“ (стр. 421);
- садржином CD-а, МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Службе за борбу против дрога Кт 100-3113/2019 (стр. 450/1);
- фотодокументацијом МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Одељења криминалистичке технике Кт 100-3113/2019 (стр. 451-458);
- евиденцијом ЈП „Путеви Србије“ о кретањима моторног возила „Nissan“ тип „Primastar“ црне боје, рег. ознака NI145-ЂV, за дан 01.11.2019. године (стр. 581);
- садржином DVD-а, ЈП „Путеви Србије“, Сектора за наплату путарине, Одељења за надзор наплате путарине, са видео документацијом наплатних станица у периоду од 02.08.2019-13.11.2019 (стр. 593);
- садржином DVD-а, ЈП „Путеви Србије“, Сектора за наплату путарине, Одељења за надзор наплате путарине, са видео снимцима моторних возила рег. ознака NI251-TC, NI145-ЂV (стр. 594);
- садржином DVD-а, ЈП „Путеви Србије“, Сектора за наплату путарине, Одељења за надзор наплате путарине, са снимком возила рег. ознака NI251-TC и NI145-ЂV (стр. 640);

- извештај о примени посебних доказних радњи тајног праћења и снимања лица са ознаком „01.11.2019.; 17:20-23:20 h, UR 196025“ (стр. 818-840);
- садржином CD-а са ознаком „IGL 1 PEŽO 13.10.19, 20.10.19, 25.10.19, 01.11.19“ (стр. 841);
- садржином DVD-а са ознаком „фотодокументација“ (стр. 842);
- садржином DVD-а са ознаком „ТПС“ (стр. 843);
- записником о претресању стана и других просторија МУП РС, УКП, Служба за борбу против дрога, чији је држалац Јована Ристов од 14.11.2019. године (стр. 898-902);
- извештај МУП РС, Дирекције полиције, УКП, 03.2.7 СП број 120/19-13 од 06.05.2020. године (стр. 965-968).

Пример како треба наводити доказе:

Да је окривљени Сава Илић као припадник организоване криминалне групе, комби возилима марке „рено“ (*renault*) тип „трафик“ (*traffic*), рег. ознака NI 251-ТС и марке „нисан“ (*nissan*) тип „примастар“, рег. ознака NI 145-ЂV, на коме су за превоз опојне дроге – хероин извршене преварке у виду посебно направљене тајне преграде, и да је наведена возила окривљени Илић употребио за неовлашћени превоз опојне дроге – хероин на релацији од државне границе Републике Србије са Републиком Бугарском, преко Ниша у близину Младеновца, доказује се доказима предложеним за извођење, и то:

- извештајем МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Службе за борбу против дрога 03/2/4 СП бр. 36/19 од 9. 10. 2019. године о тајном праћењу и снимању окривљеног Милоша Неђића (стр. 29-30);
- извештајем МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Службе за борбу против дрога 03/2/4 СП бр. 36/19 од 15. 10. 2019. године о тајном праћењу и снимању окривљеног Јове Перића (стр. 49-50);
- извештајем МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Службе за борбу против дрога 03/2/4 СП бр. 36/19 од 5. 11. 2019. године о тајном праћењу и снимању окривљеног Јове Перића (стр. 52-53);
- записником о прегледу возила „нисан“ модел „примастар“ МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Службе за борбу против дрога од 13. 11. 2019. године (стр. 125);

- потврдом о привремено одузетим предметима од Саве Илића МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Службе за борбу против дрога Ку 528/19 од 13. 11. 2019. године (стр. 130-131);
- записником о претресању стана и других просторија корисника Велибора Цветкова МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Служба за борбу против дрога од 13. 11. 2019. године (стр. 136-140);
- записником о претресању путничког моторног возила власника Саве Илића МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Служба за борбу против дрога од 14. 11. 2019. године (стр. 141-144);
- извештајем о форензичком прегледу лица места МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Националног центра за криминалистичку форензику 03.2.11.9.1 број 234-2286/19 од 14. 11. 2019. године (стр. 406-407);
- фотодокументацијом МУП РС, Дирекције полиције, УКП, Националног центра за криминалистичку форензику 03.2.11.9.1 број 234-2286/19 од 14. 11. 2019. године (стр. 408-420);
- евиденцијом ЈП „Путеви Србије“ о кретањима моторних возила марке „рено“ тип „трафик“ црне боје, рег. ознака NI 251-ТС и марке „нисан“ тип „примастар“ црне боје, рег. ознака NI 145-ЂV (стр. 581);
- садржином DVD, ЈП „Путеви Србије“, Сектора за наплату путарине, Одељења за надзор наплате путарине, са видео документацијом наплатних станица у периоду од 2. 8. 2019 до 13. 11. 2019. године (стр. 593);
- садржином DVD, ЈП „Путеви Србије“, Сектора за наплату путарине, Одељења за надзор наплате путарине, са видео снимцима моторних возила рег. ознака NI 251-ТС и NI 145-ЂV (стр. 594);
- садржином DVD, ЈП „Путеви Србије“, Сектора за наплату путарине, Одељења за надзор наплате путарине, са снимком возила рег. ознака NI 251-ТС и NI 145-ЂV (стр. 640);
- извештајем о примени посебних доказних радњи тајног праћења и снимања лица са ознаком „13. 11. 2019, 8.00-20.00 h, UR 196105“ (стр. 852-871);
- садржином CD са ознаком „11. 11. 2019, 19.00-21.00 h; 12. 11. 2019, 8.00-10.50 h; 12. 11. 2019, 19.10-22.00 h; 13. 11. 2019, 8.00-20.00 h“ (стр. 872);
- извештајем МУП РС, Дирекције полиције, УКП, 03.2.7 СП број 120/19-12 од 6. 5. 2020. године (стр. 963-964).

► Доказивање спорних и релевантних чињеница

Важно је анализирати оне доказе који се односе на спорне и релевантне чињенице.

Не доказују се чињенице:

- а) које су општепознате,
- б) које окривљени признаје на начин који не захтева даље доказивање,
- с) о којима сагласност странака није у супротности са другим доказима.

► Доказивање исправом

За све приложене исправе мора се у образложењу дати анализа шта се њима утврђује и на који део изреке се конкретна исправа односи. Пожељно је апострофирати најбитнији део из исправе (нпр. датум на некој отпремници или рачуну, потпис на уговору, деловодни број на потврди...).

Овај део образложења ће свакако бити ефикаснији уколико укажете суду на најбитније делове из приложене документације, на пример, исправе које користите као доказе (из фактура/отпремница/извода из пословних књига/уговора/извода са рачуна).

Пример:

Из решења Министарства унутрашњих послова, Дирекције полиције, Полицијске управе за град Београд, се утврђује да је окривљени полицајац распоређен на радно место 'полицајац', *йолицџџска исџосџава* (I категорија), *йолицџџска сџаница* – полицијска управа за *џрад*.

- Важно је навести од када до када је распоређен и дати закључак да је био распоређен на то радно место у време извршења кривичног дела.
- Даље, важно је прецизирати где је тачно тог дана или у том периоду био распоређен окривљени, јер је окривљени могао обављати фактички друге послове од оних наведених у решењу, а могао је бити и на боловању или годишњем одмору у време извршења кривичног дела.
- Због тога је важно навести да се из **налога за извршење службеног задатка, одређеног деловодног броја и датума**, Министарства унутрашњих послова види да је окривљени био распоређен баш тог дана

и у то време, у смену која је трајала *og-go*, на којим задацима и са којим лицима, како би се потврдила релевантност исказа испитаних сведока који су евентуално тада са њим радили.

- Свака додатна исправа у вези са тим је такође веома важна (нпр. **налог за локалну возњу**).
- Опис послова неког лица може бити детаљно регулисан уговором о раду или решењем неког органа, али се може десити и да су у тим актима само уопштено и оквирно наведени послови и овлашћења неког лица. Тада је неопходно прибавити друге акте којима се детаљније уређује њихов делокруг послова (статут, правилник о раду, правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места...).

► Сведоци

Сведоци су веома чест извор сазнања о чињеницама везаним за кривично дело, који о тим чињеницама дају свој исказ у кривичном поступку. Потребно је да тужилац при оцени тих исказа води рачуна да само **истинит** исказ може бити оцењен као **веродостојан** и самим тим и прихваћен. Цени се да ли је исказ **објективан, јасан, одређен и потпун**. На основу постојања или непостојања тих карактеристика, тужилац ће закључити да ли је исказ неког сведока веродостојан или пак није и да ли ће га, и у којој мери, искористити у образложењу.

Уколико се више сведока изјашњавало на идентичан начин о истим околностима и у односу на одлучне чињенице, ти се искази могу збирно интерпретирати и ако је то могуће и збирно оценити.

Није исправно цитирати целокупне исказе сведока, већ је потребно из исказа издвојити само релевантне делове и повезати их са чињеницом коју треба да докажу

Није погрешно код интерпретације исказа сведока цитирати поједине речи или изразе када је то потребно да би се објаснили разлози због чега је тај исказ нпр. уверљив или није. Такви карактеристични детаљи могу допринети већој уверљивости датог исказа. Још једном напомињемо да је цитирање целокупног исказа сведока ретко оправдано и најчешће само беспотребно оптерећује текст. Уз то, кад се цитира исказ у целини теже се уочава коју чињеницу тај исказ треба

да докаже. Много је јасније и уверљивије уколико се издвоје, интерпретирају и (уколико је потребно) цитирају само релевантни делови.

Битно је да се, приликом интерпретације исказа сведока нарочито у комплексним кривичним предметима у којима је током поступка испитан велики број сведока, такође наведе и број регистратора и стране на којој се налази исказ који се интерпретира ради прегледности и лакшег сналажења у случају оцене исказа од стране суда, која може бити другачија од оцене коју у оквиру оптужнице износи јавни тужилац.

Као пример ћемо навести транскрипт о испитивању сведока и делове из оптужнице сачињене на основу исказа који је дат том приликом.

Пример:

ТРАНСКРИПТ:

Заменик тужиоца: Пред овим органом се води истрага против наведених лица (јавни тужилац је већ навео имена свих осумњичених), а ви сте позвани у својству сведока ради разјашњења чињеница да ли познајете некога од осумњичених, да ли сте имали регистровану фирму или је Ваш блиски сродник имао, да ли сте обављали послове у тој фирми, да ли сте закључивали какав правни посао у смислу продаје намештаја, производа или осталог неком од осумњичених и ако јесте када је то било, да ли сте имали какве пословне односе са неким од привредних друштава из Новог Сада или Ваљева?

Сведок: Држали смо фирму, мајка је држала фирму која је затворена, „Дија“ у Новом Саду, а затворена је током прошле године и тај смо намештај...

Заменик тужиоца: Чиме се бавила?

Сведок: Некретнине.

Заменик тужиоца: Добро.

Сведок: И кад смо прешли, прешли за Чачак, а мајка је прешла, продала је канцеларијски намештај одатле, компјутере и све што је имала.

Заменик тужиоца: Коме сте продали намештај?

Сведок: Фирми „БМ“ ја мислим.

Заменик тужиоца: Ко је био власник „БМ-а“?

Сведок: Мислим да је тад Иван био.

Заменик тужиоца: Иван Јовановић?

Сведок: Да.

Заменик тужиоца: Да ли сте га упознали пре продаје или не?

Сведок: Мислим да јесмо се упознали.

Заменик тужиоца: Јесте ли се Ви договорили са Иваном Јовановићем или Ваша мајка?

Сведок: Не могу да се сетим ко је, мислим да смо заједно били ту.

Заменик тужиоца: Да ли сте продали лично Ивану Јовановићу или привредном друштву чији је он био власник?

Сведок: Не могу то да се сетим.

Заменик тужиоца: Јесте ли уопште знали да он има неко привредно друштво у свом власништву?

Сведок: Не.

Заменик тужиоца: Да ли Вам је познато било које од привредних друштава чија имена сам Вам прочитао?

Сведок: Нису, само та фирма „БМ“ што сте ми рекли.

Заменик тужиоца: А ко је у „БМ“ био, кога знате из „БМ“-а?

Сведок: Ја мислим да је само Иван био тад кол'ко знам.

Заменик тужиоца: Добро. За коју цену сте продали тај намештај да ли знате?

Сведок: Па мислим да је око 200.000,00 динара, тако око 200.000,00 динара ил' тако нешто да је било.

Заменик тужиоца: Је ли склапан какав писмени уговор о тој продаји?

Сведок: Ја мислим да јесте, али ја не могу сада, тражио сам кући нисам могао да нађем.

Заменик тужиоца: Како је плаћање извршено?

Сведок: На моје име мислим да је плаћање извршено.

Заменик тужиоца: На лично Ваш рачун, је л'?

Сведок: Да.

Заменик тужиоца: А ко је уплатио? Да ли Јовановић или његово привредно друштво?

Сведок: Е то стварно не знам. Не знам стварно.

Заменик тужиоца: Да ли познајете некога од осталих осумњичених?

Сведок: Не.

Заменик тужиоца: Да ли сте икада имали било какав однос са привредним друштвима која су у власништву осталих осумњичених чија сам Вам имена навео?

Сведок: Нисам.

Заменик тужиоца: Да ли сте имали икакав пословни однос са привредним друштвима из Новог Сада, осим „БМ“-а, Футога, Зрењанина или Ваљева?

Сведок: Кол'ко знам не.

Заменик тужиоца: Добро. Друго нешто?

Сведок: Не.

Наведено је транскрипт, који чини саставни део записника о испитивању сведока у кривичним поступцима, који се воде пред Тужилаштом за организовани криминал. Записници пред основним и вишим тужилаштвима у Републици Србији изгледају другачије, али је потребно нагласити да је смисао овог примера исти. Сведок се изјашњавао о ономе што је њему познато и дао исказ какав је наведен.

Његов исказ сажет је и у оптужници која је поднета Посебном одељењу Вишег суда у Београду на контролу и која је потврђена и изгледа овако:

Из исказа сведока Марка Ивановића – регистратор 1 – СПИСИ – стр. 1-14, утврђује се да је његова мајка била власник привредног друштва „Дија“ у Новом Саду, које је затворено 2014. године, а чија је делатност била промет непокретности. Када је мајка прешла за Чачак, продала је канцеларијски намештај, компјутере и све што се налазило у пословним просторијама наведеног привредног друштва. Све је продато привредном друштву „БМ“, односно његовом власнику Ивану Јовановићу. Није могао да определи да ли је продато „БМ“-у или Ивану Јовановићу као физичком лицу, а мајка и он су били заједно приликом договора са Иваном. Све је продато за цену од око 200.000,00 динара. Плаћање је извршено на његов рачун, а мисли да је о томе сачињен писмени уговор. Остале осумњичене не познаје.

Након навођења сажетог исказа, потребно је дати и оцену исказа сведока на следећи начин:

Да овај сведок не говори истину и да је уговор накнадно сачињен од стране окривљене Виолете Ивић, на који начин се потврђује и закључак да су сва привредна друштва пословала под њеном контролом, доказује се разгово-

ром од 10. 8. 2015. године у 10.39.47 часова (регистратор 3 – СПИСИ – КТИ бр. --/15, стр. 3581-3583, И.М. и И.В.).

Оптужница је, након спроведене истраге, подигнута због постојања оправдане сумње да су окривљени – њих 14, извршили кривично дело Удруживање ради вршења кривичних дела из члана 346 Кривичног законика и продужено кривично дело Превара у саизвршилаштву из члана 208, став 4 у вези са ставом 1, у вези са члановима 33 и 61 Кривичног законика.

У предлогу доказа наведени су и фиктивни уговори између Марка Ивановића и привредног друштва „БМ“, којима је осумњичени, који је у извесном временском периоду био власник привредног друштва „БМ“ покушавао да докаже да је купио од привредног друштва „Дија“ намештај, што не одговара истини, а што се утврђује из наведеног аудио записа пресретнутог разговора, у којем се сведок Марко Ивановић и осумњичена организаторка Виолета Ивић договарају око сачињавања уговора и његове садржине. На основу тога, заменик тужиоца је и дао оцену исказа сведока, наводећи и конкретне доказе за такву оцену.

► Вештаци

Вештачење се одређује када је за утврђивање или оцену неке чињенице у поступку потребно стручно знање. Као и кад су у питању искази сведока ни налазе вештака не треба цитирати у целини. Налаз и мишљење се налазе у предмету, а у оптужном акту треба упутити само на релевантне делове (и цитирати их, ако је потребно), јасно указујући коју чињеницу доказују.

Пример:

Како из Налаза и мишљења сталног судског вештака неуропсихијатријске струке произлази да се код окривљеног региструју симптоми зависности од опојних дрога (алкохола), због чега постоји озбиљна опасност да **чини слично или теже кривично дело, предлажем суду да окривљеном изрекне меру безбедности Обавезно лечење наркомана (алкохоличара) у одговарајућој здравственој установи у смислу члана 83 или члана 84 Кривичног законика.**

► Остали докази

Докази чије извођење тужилац предлаже у оптужници и искази које интерпретира, имају за циљ да увере суд да је оптужница прописно састављена, да нема процесних, формалних нити материјалних недостатака, те да има довољно доказа да је окривљени учинио дело које је предмет оптужбе.

Поред сведока и вештака, постоје друге врсте доказа које стране у поступку користе. Приручник се не бави тиме како различите доказе треба обрађивати у оптужном акту, јер је листа могућих доказа сувише велика. Због тога се наводе само неки примери, и још једном наглашава оно што је **за писање образложења најбитније:**

1. **доказ треба да буде јасно повезан с чињеницом коју доказује;**
2. **доказ треба укратко описати у образложењу оптужног акта водећи рачуна да се текст не оптерећује небитним подацима.**

Пример 1

Из анализе листинга телефонских позива броја мобилног телефона број 06-/----- који користи окривљени Мирко Павловић произлази да су дана 14. 8. 2018. комуницирали окривљени и сведок Јован Петрић и да је окривљени рекао сведоку: „.....“. Из анализе базних станица произлази да је окривљени био управо на тој локацији, насупрот његовој одбрани да је тог дана био у другом граду.

Пример 2

Из записника о претресању стана МУПРС произлази да је одређеног дана, у одређено време, у кући у којој живи (или је користи) одређено лице, на тој адреси, пронађена већа количина оружја, документација, супстанце жуте боје ... који су уз потврду о одузетим предметима и одузети од одређеног лица.

Важно је напоменути да су сва лица потписала записник/потврду о одузетим предметима или да је неко лице одбило да потпише, из ког разлога, да ли је неко имао примедбе на записник.

Када је у питању предлог за **репродуковање снимака видео камера**, важно је направити разлику да ли су снимци или фотографије настали као резултат посебних доказних радњи, да ли је прибављени материјал случајни налаз (у

смислу одредаба члана 164 ЗКП) или је материјал резултат камера које су поставила физичка и правна лица (ради обезбеђења објеката, приватних кућа, продавница, магацина) када се морају узети у обзир одредбе Закона о приватном обезбеђењу.¹⁰

Пример:

Чињенично стање описано у изреци оптужног акта утврђује се увидом у предложене доказе, увидом у аудио и видео материјал инкорпориран на ЦД, увидом у садржину извештаја о садржини комуникације и садржини снимака који су резултат спроведених мера тајног надзора комуникације и тајног праћења и снимања, које су спроведене на основу наредби Посебног одељења Вишег суда у Београду.

Из исказа испитаних сведока се утврђује да су окривљени поступали по конкретним налозима за извршење службеног задатка, те се утврђује њихова комуникација са учесницима у саобраћају који су управљали путничким возилом наведеног дана. Њих је окривљени зауставио и контролисао.

На основу исказа сведока су утврђени и прекршаји које су учесници у саобраћају извршили и корист коју су окривљени добили од учесника у саобраћају који су уочили извршење саобраћајних прекршаја.

Најзад, исказима сведока је утврђена и чињеница да окривљени у сачињеним извештајима о поступању по конкретним налозима за извршење службених задатака нису евидентирали примену полицијских овлашћења према учесницима у саобраћају нити су сачинили записнике о извршеној контроли тих учесника у саобраћају, на основу којих се покреће одговарајући прекршајни поступак или су сачињавали прекршајне налоге за прекршаје за које су прописани мањи законски минимум новчане казне.

Увидом у аудио и видео материјал компромитују се искази сведока који су негирани да су учинили прекршај и да су новац дали окривљенима, те се тако и утврђује да је сведок управљао возилом марке „фијат уно“ а не возилом „голф“.

У односу на другог сведока наводе оптужнице доказујемо и увидом у фотографије сведока и увидом у видео материјал. Из ових доказа се утврђује

10 „Службени гласник РС“, бр. 104/13, 42/15 и 87/18.

да се лице са фотографије налази у возилу и чињеница да је окривљени путем колске везе проверовао податке тог сведока, као возача.

3. Одбрана окривљеног

Одбрана окривљеног може бити усмерена на признање извршења кривичног дела, негирање извршења кривичног дела, на делимично негирање извршења кривичног дела или пак негирање кривице, односно указивање на непостојање противправности.

Треба имати у виду да и одбрана (исказ) окривљеног служи као доказ у кривичном поступку, јер је и окривљени извор сазнања о чињеницама које се утврђују у кривичном поступку.

Интерпретација одбране окривљеног мора бити сажета и само у најбитнијим деловима изнета у оптужници. Треба наводити само неопходне детаље и појединости у вези са доказивањем одлучних чињеница. Након сажетог исказа окривљеног потребно је навести регистратор и страну на којој се записник о саслушању окривљеног налази ради лакшег сналажења свих учесника у поступку, али и могућности другачије оцене тог исказа.

Као пример ћемо навести транскрипт о саслушању осумњиченог, а потом приказати како је његов исказ представљен у оптужници.

Пример:

ТРАНСКРИПТ:

Осумњичени: Пре свега желим да кажем да већ четири месеца горим од жеље да дођем овде да се суочим с Вама, да се погледам, да дам изјаву, хтео сам и онај дан кад сам ухапшен када сам доведен овде. Међутим у шоку сам био, а и у договору са својим браниоцем бранио сам се ћутањем. Стање шока у којем се налазим и данас док дајем ову изјаву није се ништа променило у односу на тај период тог дана 21. фебруара када сам неосновано ухапшен од стране МУП. Од тог тренутка када сам ухапшен па до дана данашњег ја нисам видео ни једну праву истину која ме повезује са извршењем овог кривичног дела. Желим да кажем да се невин налазим у притвору већ четврти месец. Мислио сам да ћете и Ви господине тужиоче увидети и то да нема основа, ни по једном основу дела које ми се ставља на терет. Желим да кажем да нисам орга-

низатор, да нисам финансијер, да нисам члан криминалне групе, да нисам стицао финансијску корист, да нисам давао никакве налоге лица са којима ме повезују. Од лица с којима ме повезују познајем Давида Ариса, Растка Срдиха а то су ми другови из краја живим у истом крају, одрасли смо заједно играмо фудбал идемо на утакмице, увек смо имали искључиво другарски однос никада нисмо имали никакав пословни однос. Златана Мирзић знам површно, играо је неки фудбал са нама пар пута, док Саву Савића уопште и не познајем. Желим да се изјасним конкретно што се тиче из наредбе конкретно на датум који се повезује самном. Каже се, само за датум 13. 12. 2015. да сам ја напустио Србију са Давидом Арисом то је истина. Пре извесног времена него што је он кренуо на пут, он ми је рекао да ће кренути у иностранство након пар дана од тог нашег виђења, ја сам искористио његов превоз он ме одвезао до Будимпеште, тамо смо, односно оставио ме пре уласка у Будимпешту на једној, са ауто пута на једној пумпи, „Мол“ или „ОМВ“ сад не знам конкретно како се зове ту ме оставио, он је кренуо на пут где је ишао не знам не могу сад конкретно да Вам кажем да л` ми је рекао Немачка или Холандија, углавном мене је ту оставио ја сам отишао за Будимпешту. Након пар дана проведених у Будимпешти иначе сам био у шопингу и видео се са другарицом једном која је у том времену боравила тамо, контактирао сам Растка Срдиха, замолио сам га да дође по мене како њему, како ми се пожалио да му ауто није исправан рекао ми је да ће позвати неког или позајмити ауто од неког како ми је касније рекао он је дошао по мене са овим Златаном Мирзићем, али како ми је касније рекао Златан Мирзић није хтео да му да ауто, једноставно не даје ником ауто, он га је довезао по мене, дошли су по мене, била је исто пумпа после Мађарске границе прва пумпа да л` је сад „Мол“ или „ОМВ“ ил` тако нешто ту су ме, дошли по мене и наставили смо пут за Београд. То је што се тиче тога желим да кажем да сам и пре месец и по дана хтео да дођем да дам изјаву, али адвокат ми је дошао у посету и рекао ми је за, да је нађен мој ДНК на неком пакету дроге, кад ми је то саопштио мени се срушило све, цела ова зграда на главу, то је не могуће овај, верујем у Вас верујем у ово Тужилаштво, волео бих да се добро позабавите питањем, како је доспео мој ДНК траг на том пакету. Не знам да ли неко из полиције има нешто лично против мене или неког другог, то ће време показати или само тај ДНК био разлог да се оправдају нека средства и тајна праћења која немају везе са овом темом. Знам да сте се овде наслушали разних прича и да се окривљени бране или овако или онако, како знају и умеју, знам да сте од полиције добили сазнања вероватно за мене разна оперативна сазнања,

a ја Вам проверено кажем да су све то гнусне лажи и да то нема везе, и да ја немам везе са овим делом. Желим исто да Вам кажем као што се овде каже да сам па и Ви можете исто да размислите да сам ја у том тренутку био у Београду да су Давид и Алекса како се каже били у Холандији и купили ту дрогу како би је пренели овде, одједном нема ничијег трага на тим пакетима појављује се мој као наводног организатора. То испада да сам ја значи све-моћни организатор да остављам ДНК-а на даљину, што се може закључити. Желим да кажем да сам неосуђивано лице да никада нисам имао додира са дрогом, никада нисам ни био у непосредној близини, желим да кажем да ако могу да идем на детектор, да стављам главу, дајем све, да немам везе са овим делом. И ако постоји и један сведок да упре прстом у мене да сам ја финан-сирао, да сам давао налоге ево Ви ме осудите ја ћу одмах потписати.

Заменик тужиоца: Још нешто?

Осумњичени: Желео бих после свега овога да ми се укине притвор ако је то могуће.

Заменик тужиоца: Још нешто?

Осумњичени: Ништа то би било то.

Заменик тужиоца: Констатујем да је саслушању приступио бранилац адво-кат Сима Спасић. Браниоци имате ли питања?

Адвокат: Ја бих се вратио на овај ДНК и да нам се изјасни у вези са начином и временом када му је узет брис па ако можете да се изјасните када ко Вам је узео на који начин и колико брисева?

Осумњичени: Знате како ухапшен сам значи 21. у ноћи не знам кол`ко сам лишен 22,00 часа сам лишен слободе, то вече сам провео у притвору сутра-дан увече не знам тачно колико сати дошли су њих тројица и један дечко описају сад који је грађен онако мршав са наочарима, он ми је узео брис. После се испоставило мислим тај исти дечко ми је рекао ајде Горане на спрат да те сликам.

Адвокат: Колико брисева је узето?

Осумњичени: Два.

Адвокат: Да ли је још неко томе присуствовао?

Осумњичени: Присуствовала су још двојица његових колега, највероват-није је то полицијски инспектор који ми је узео брис.

Адвокат: Мислите да су сви били полицијски инспектори?

Осумњичени: Сви, сви су били, сви су били.

Адвокат: Желим да питам још када си последњи пут био у иностранству?

Осумњичени: Последњи пут у иностранству сам био пре, па ја мислим десет дана пре овај пре него што сам ухапшен.

Адвокат: Где си био?

Осумњичени: Био сам у Будимпешти.

Адвокат: А када си се вратио отуда?

Осумњичени: Вратио сам се након можда пар сати.

Адвокат: Истог дана?

Осумњичени: Истог дана, истог дана.

Адвокат: Ако можеш да нам кажеш где си био, којим поводом си ишао, са ким си ишао евентуално?

Осумњичени: Ишао сам са другом Милошем, ишао сам у вези куповине сата до продавнице сатова и та продавница има исто у Београду па су ме послали и тамо како би могао да прођем јефтине приликом овере такси, онда сам отишао тамо, били смо сат времена (неразумљиво) и одмах сам се вратио за Београд.

Адвокат: Је л` се сећате имена те продавнице, називе заправо?

Осумњичени: Не могу да се сетим.

Адвокат: Ја немам више питања.

Заменик тужиоца: Да ли...?

Заменик тужиоца: Могу да констатујем да је то све што има да кажете у своју одбрану

Наведено је транскрипт, који чини саставни део записника о саслушању осумњиченог Бојана Васића у кривичним поступцима који се воде пред Тужилаштвом за организовани криминал. Записници пред основним и вишим тужилаштвима у Републици Србији изгледају другачије, али је потребно нагласити да је смисао овог примера исти. Осумњичени је износио своју одбрану, најпре у неометаном излагању, а потом је одговарао на постављена питања.

Његов исказ сажет је и у оптужници која је поднета Посебном одељењу Вишег суда у Београду на контролу и која је потврђена и изгледа овако:

Саслушан у истрази окривљени Бојан Васић – регистратор 5 – СПИСИ – стр. 5-13, негира извршење кривичних дела, брани се објашњавајући да

окривљене Давида Ариса и Растка Срдиха познаје дуго из краја, друже се од детињства, а никада нису били у пословним односима, док окривљеног Саву Савића не познаје. Негира да је организатор било које ОКГ, ни као финансијер нити припадник било које ОКГ, те да се никада није бавио стављањем у промет опојне дроге. Објашњава да је дана 13. 12. 2015. године, одлазио у Будимпешту, где га је на уласку у Будимпешту, на бензинској пумпи „Мол“ или „ОМВ“ оставио окривљени Давид Арис, који је истом приликом напустио земљу и наставио даље свој пут, а по њега је дошао окривљени Растко Срдих. Он је звао путем мобилног телефона окривљеног Растка Срдиха да дође по њега, али му је он рекао да су му кола у квару и да ће покушати да позајми аутомобил како би дошао по њега. Позајмио је аутомобил, и дошао по њега у Мађарску, на уласку у Будимпешту, опет на бензинску пумпу „Мол“ или „ОМВ“. У Мађарској, Будимпешта, био је ради куповине и посете другарици, која се у то време тамо налазила. Навео је и да је немогуће да је нађен његов ДНК на пакетима у којима се налазила опојна дрога кокаин, јер он нема никакве везе са тим, при том није дао објашњење како је могуће да је његов ДНК ипак нађен на једном од пакета у којима се налазила опојна друга кокаин. Навео је и да је од њега узет букални брис, дан након хапшења.

4. Становиште тужиоца

Становиште тужиоца о одбрани окривљеног и о другим прикупљеним доказима садржи аргументе тужилаштва о томе из којих разлога тужилаштво не прихвата одбрану окривљеног, уколико окривљени у потпуности или делимично негира извршење кривичног дела, односно у ком делу је прихвата и којим доказима је оспорен који део одбране окривљеног.

Тужилац треба да оцени одбрану окривљеног и да наведе да ли и у којој мери прихвата ту одбрану или не, као и из којих разлога. **Став тужиоца да је одбрана окривљеног неуверљива, нелогична, неживотна у одређеном делу и да је у супротности са другим доказима мора бити логички образложен.**

Тужилац ће дати оцену одбране окривљеног, тачније да ли је сматра **веродостојном** или не и да ли је **прихвата** или не, на основу:

- ▶ анализе садржине одбране окривљеног, што значи применом логике и логичких стандарда (одбрана окривљеног је логична или није логична),
- ▶ постојања или непостојања противуречности са другим веродостојним и прихваћеним доказима (исказима сведока, вештака, материјалним доказима итд.),
- ▶ унутрашње сагласности и доследности,
- ▶ описа који делује стварно и блиско истини,
- ▶ помињања појединости и карактеристичних детаља,
- ▶ изношења околности које могу бити или јесу неповољне за окривљеног,
- ▶ непромењивости исказа, односно одбране окривљеног, независно од тога колико пута је поновљен.

У претходном примеру навели смо транскрипт саслушања једног осумњиченог и показали како је његов исказ приказан у оптужници. Овде ћемо на истом примеру показати како је изгледало становиште тужиоца (са навођењем доказа који су у супротности са исказом окривљеног – садржином и местом налажења у списима предмета, ради прегледности и лакшег сналажења).

Пример:

Оваква одбрана окривљеног Бојана Васића усмерена је на избегавање кривице и дискредитује се доказима прикупљеним током истражног поступка. Наиме, из анализе садржаја мобилних телефона привремено одузетих од овог окривљеног, и то порука преко апликације „Вотсап (Whatsapp)“, са мобилног телефона „Епл Ајфон (Apple iPhone 6“ (A1586), у којем се налазила СИМ картица претплатничког броја 06-/-----, утврђује се да је дана 19. 12. 2015. године, послао поруке особи са надимком „Мими“, у 23:34:27 и 23:34:32, у којима стоји: „ Ја јуче dosao“ „ Iz hol“ (РЕГИСТРАТОР 5 – СПИСИ – КТИ бр. --/16, стр. 540). Ова садржина несумњиво упућује на закључак да је окривљени Бојан Васић боравио у Краљевини Холандији. Имајући у виду чињенице које произилазе из извештаја о преласку границе и повратку у Републику Србију Граничне полиције бр. 038 ГЗ 28-399/16 од 29. 2. 2016. године (РЕГИСТРАТОР 2 – СПИСИ – КТИ бр. --/16, стр. 231-232), да је окривљени Бојан Васић дана 13. 12. 2015. године напустио земљу

Србију, а 18. 12. 2015. године поново ушао у земљу, те и садржину напред наведене комуникације, несумњиво се утврђује да је окривљени Бојан Васић у овом времену боравио у Амстердаму, Краљевина Холандија, ради куповине опојне дроге, да је дрогу и купио, оставио на чување у „штек“ код поверљиве особе, а којом приликом је у друштву са њим био и окривљени Давид Арис, јер се само тако може објаснити чињеница да је на једном од омотача пакета одузете опојне дроге дана 21/22. 2. 2016. године, на граничном прелазу Хоргош, код окривљеног Давида Ариса, нађен биолошки траг окривљеног Бојана Васића, и да је по његовом налогу, дрогу преузео окривљени Растко Срдић, ради дистрибуције у Републици Србији.

Након спроведеног кривичног поступка, окривљени Бојан Васић је на основу предложених доказа, али и овако изнетог становишта јавног тужиоца, правоснажно осуђен на вишегодишњу казну затвора, коју у овом тренутку издржава у једном од Казнено-поправних завода у Републици Србији. На наведени начин, може се рећи да је правда задовољена, посебно са становишта специјалне и генералне превенције.

Закључци

Чињеничне закључке тужилац доноси на основу прикупљених доказа. Чињенична анализа поједностављено гледано садржи закључке тужиоца у погледу уверљивости доказа којима се утврђују одлучне чињенице, односно обележја кривичног дела: ко, где, када, како, зашто, чиме итд.

У извођењу чињеничних закључака тужилац **треба да се у првом реду позове и ослони на најчвршће доказе, односно оне са најјачом снагом уверљивости и веродостојности.** На пример, најјачи доказ да је окривљени ножем лишио живота оштећеног јесте сведок очевидац, чији исказ тужилац прихвата и он треба да буде наведен на првом месту. То не треба да буде исказ сведока који није очевидац, али зна да је окривљени претио оштећеном или да је окривљени стално носио нож.

Низање доказа без давања приоритета најважнијим и најверодостојнијим доказима дозвољава могућност да се неки важни и кључни докази „утопе“ и не препознају у мору опширно и обимно изведених и цитираних доказа. И још једном – од велике важности за разумљивост и убедљивост оптужног акта и његовог образложења је да се води рачуна **да се обрађују само релевантни докази,** и то на језгровит начин, како би логика којом се тужилац водио приликом оцене доказа била јасна и читаоцу. Уколико то није случај, оптужница ће деловати неуверљиво.

Треба знати да изрека оптужнице представља заправо суштину образложења, односно да је образложење оптужнице само „увећана и проширена изрека оптужнице“.

У образложењу оптужнице је образложено, појашњено и објашњено све оно што треба да садржи изрека оптужнице, а то је:

- ▶ **опис дела из ког произлазе законска обележја кривичног дела, време и место извршења кривичног дела, предмет на коме је и средство којим је извршено кривично дело, као и остале околности потребне да се кривично дело што тачније одреди;**
- ▶ **законски назив кривичног дела, са навођењем одредаба закона које се по предлогу тужиоца имају применити.**

1. Оптужни предлог

Иако се за велики број кривичних дела води скраћени поступак, овај приручник бави се превасходно писањем оптужница јер су оне у односу на оптужни предлог којим се покреће скраћени поступак сложеније и захтевније, али све што је изнето у погледу писања оптужница треба применити *mutatis mutandis* и на писање оптужног предлога. Имајући у виду одредбу члана 500, став 1, тачка 2 ЗКП која прописује да оптужни предлог мора да садржи „кратак опис дела“, и код оптужног предлога примењују се иста правила о начину писања изреке као код оптужнице. У овом одељку указујемо само на неке специфичности оптужног предлога.

У скраћеном поступку, јавни тужилац може у најкраћем року предузети одређене доказне радње пре него што одлучи да ли ће поднети оптужни предлог. Свакако, мора предузети **оне доказне радње којима се утврђују одлучне чињенице**, односно обележја кривичног дела: ко, где, када, како, зашто, чиме итд.

И оптужница и оптужни предлог морају да садрже предлог о доказима које треба извести на главном претресу, с тим што се у оптужници у предлозима морају назначити имена сведока и вештака, списа и предмета који служе као доказ, док се у оптужном предлогу морају назначити чињенице које би се имале доказати и којим од предложених доказа, што све представља својеврсно образложење оптужног предлога.

Оптужни предлог мора да садржи предлог врсте и мере кривичне санкције и мере чије се изрицање тражи, што оптужница не мора али може да садржи. Пре предлагања кривичне санкције у образложењу се могу навести и чињенице које указују на мотив окривљеног, друштвену опасност конкретног кривичног дела (нпр. проневерен новац који се прикупља за лечење тешко оболелог детета), као и детаљан опис радњи, односно допринос извршењу кривичног дела и допринос наступању последице кривичног дела за сваког саучесника понаособ.

Пример:

Наведени докази указују на оправдану сумњу да су окривљени извршили кривична дела која им се стављају на терет овим оптужним актом. Стога предлажемо да суд окривљене огласи кривим и осуди их на казну (определити казну, односно кривичну санкцију) којом би се изразила друштвена осуда за извршено кривично дело, јачао морал и учврстила обавеза поштовања закона, чиме би се остварили циљеви генералне и специјалне превенције.

Предлажемо:

1. да суд окривљеног огласи кривим за наведено кривично дело и да му, сходно одредбама члана 85 КЗ, изрекне меру безбедности **Забрана вршења позива, делатности и дужности** и то дужности (важно је прецизирати којих); и
2. да, сходно одредбама члана 91 КЗ, од окривљеног одузме имовинску корист прибављену кривичним делом, и то новац ближе описан у потврди о одузетим предметима.

► **Захтев за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције**

За кривична дела за која се може изрећи као главна казна новчана казна или казна затвора до пет година, тужилац може у оптужном предлогу ставити захтев за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције. Овај захтев се ставља ако тужилац сматра да на основу сложености предмета и прикупљених доказа, а нарочито услед хапшења окривљеног при извршењу кривичног дела или признања да је учинио кривично дело, одржавање главног претреса није потребно. Кривична санкција коју овом приликом тужилац предлаже може достићи у просеку највише трећину прописане казне.

После испитивања захтева за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције судија ће одредити главни претрес или ће одредити рочиште за изрицање кривичне санкције.

Пример:

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОСНОВНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО
78 КТ бр. 2637/20
2. 7. 2020. године
ЛОЗНИЦА
АМ/СС

ОСНОВНИ СУД У ЛОЗНИЦИ

На основу члана 43, став 2, тачка 5 и члана 495 и члана 499, став 1 ЗКП,
подносим

ОПТУЖНИ ПРЕДЛОГ

Против:

Окр. Петра Петровића, ЈМБГ 1212979730024, од оца Јанка Петровића и мајке Марије Петровић, девојачко Митић, рођен у Јагодини, станује у Лозници, у ул. Солунских ратника бр. 45, рођен 12. 12. 1979. године, држављанин Републике Србије, бравар, ожењен, отац једног детета, писмен, завршио средњу школу, по занимању медицински техничар хитне помоћи, власник куће у Лозници, у ул. Солунских ратника бр. 45, површине 55 квм, неосуђиван према изводу из ПИС (односно извештају из КЕ) и води се други кривични поступак против њега

јер постоји оправдана сумња да је:

дана 4. 10. 2021. године, око 15.15 часова, у Нишу, претњом да ће напасти на живот ошт. Филипа Дејановића угрозио сигурност оштећеног, при чему је био способан да схвати значај свог дела и да управља својим поступцима, свестан свог дела чије извршење је хтео и био свестан да је његово дело забрањено, на тај начин што је ошт. Филипу Дејановићу послао више смс порука у којима

је написао „Једва чекам да те видим, погледај се на шта личиш свињо... ујутру се видимо... запамтићеш ме... ти си мој живот уништио... спремим се, сутра кад те видим јебаћу те сутра на суво... убићу те, не оставиш ли ми подорицу уштовићу те тако ми Бога, и то још сутра...“. Истог дана након тога је на свом фејсбук (*Facebook*) профилу објавио: „Филип Дејановић шеф техничке службе хитне помоћи и саветник директора је НК возач. Заљубио се у моју жену и прави ми проблеме. Једино да га убијем да би ме оставио на миру, мене и моје. Молим надлежне да реагују... немој после нисмо знали“, коју објаву је ошт. Дејан Филиповић видео, а што је код њега изазвало осећај угрожености и страха за своју безбедност,

**чиме је окривљени Петар Петровић извршио кривично дело
Угрожавање сигурности из члана 138, став 1 КЗ.**

ЗАХТЕВ

Да се пред Основним судом у Лозници, закаже и одржи рочиште за изрицање кривичне санкције, на који ће се позвати:

- ОЈТ у Лозници,
- окр. Петар Петровић из Лознице, у ул. Солунских ратника бр. 45,

Да се изврши увид у:

- записник о саслушању окр. Петра Петровића 5 КТ бр. 267/20 од 20. 1. 2020. године, из кога произлази да окривљени признаје извршење кривичног дела.
- записник о испитивању сведока оштећеног Филипа Дејановића 5 КТ бр. 267/20 од 20. 1. 2020. године, из кога произлази да се оштећени придружује кривичном гоњењу и истиче имовинскоправни захтев, да је окривљени оштећеном упутио поруке наведене садржине и да је избацио на ФБ профилу објаву, те да је ошт. Дејан Филиповић осетио узнемиреност и страх услед тога.
- форензичку документацију ОКП Одсека за оперативну форензику КТ 301-258/20, из које произлази да је окривљени оштећеном упутио поруке наведене садржине и да је избацио на фејсбук профилу објаву.

- извод из КЕ за окривљеног од 10. 1. 2020. године, којим се утврђује да је окривљени неосуђивано лице.

Да се након одржаног рочишта за изрицање кривичне санкције окривљени огласи кривим и да му се изрекне новчана казна у одређеном износу од 30.000,00 динара, коју је дужан да плати у року од три месеца по правноснажности пресуде, а уколико то не учини суд ће новчану казну заменити казном затвора тако што ће за сваких започетих 1.000,00 динара одредити један дан казне затвора.

Захтев подносим на основу члана 512, став 2 ЗКП, јер сматрам да одржавање главног претреса није потребно, имајући у виду сложеност предмета и прикупљене доказе, а нарочито да је оптужени признао извршење кривичног дела, које признање је поткрепљено другим доказима.

Уколико суд не прихвати захтев за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције предлажем да суд закаже и одржи главни претрес, те да на главни претрес позове и ошт. Дејана Филиповића из Ниша, ул. Романијска бр. 3/24.

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

Алекса Михајловић

2. Споразум о признању кривичног дела

Тужилац и окривљени могу закључити споразум о признању кривичног дела.

Ако је споразум о признању кривичног дела закључен пре подизања оптужнице /подношења оптужног предлога, тужилац ће заједно са споразумом доставити суду и оптужницу/оптужни предлог који чине саставни део тог споразума.

Иако не пролази уобичајену фазу испитивања чији је циљ потврђивање, и ова оптужница пролази кроз извесну контролу суда. Законом су прописани услови који морају бити испуњени како би суд прихватио споразум.

И у овом случају постоји обавеза тужиоца да испитује чињенице које терете окривљеног, као и чињенице које му иду у корист и да их презентује суду како би суд био у могућности да утврди да ли постоје докази који јесу или нису у супротности са признањем окривљеног.

Ако суд решењем одбије споразум о признању кривичног дела тада се споразум **и сви списи у вези са њим уништавају**, о томе се сачињава записник, а поступак се враћа у фазу која је претходила закључењу споразума.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШЕ ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО У НОВОМ САДУ
ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КОРУПЦИЈЕ
Број: СККО-56/20 КТКО 435/20 КТИКО-23/2020
Дана: 19. 6. 2020. године
Н О В И С А Д
АА/СС

Поступајући заменик вишег јавног тужиоца у Новом Саду, Посебно одељење за сузбијање корупције, Андреј Андрић (у даљем тексту: јавни тужилац), с једне стране, и окривљени Бојан Бркић, од оца..... и мајке....., рођеног..... године у, држављанина Републике Србије, (у даљем тексту: окривљени), с друге стране, у присуству изабраног браниоца окривљеног, адвоката Војина Весића, дана 19. 6. 2020. године у 10.25 часова, у просторијама Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду, Посебно одељење за сузбијање корупције на основу члана 313 и члана 314 Законика о кривичном поступку закључују:

СПОРАЗУМ О ПРИЗНАЊУ КРИВИЧНОГ ДЕЛА

због извршења кривичног дела Примање мита из члана 367, став 4 у вези са ставом 1 Кривичног законика, за које се окривљени терети оптужним предлогом Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду, Посебно одељење за сузбијање корупције пословног броја КТКО-435/2020 КТИКО 23/2020 СККО 56/2021 од дана 19. 6. 2020. године, који је саставни део овог споразума.

Овај споразум о признању кривичног дела заснива се на потпуној сагласности јавног тужиоца, окривљеног и његовог браниоца о свим законом предвиђеним елементима неопходним за закључење споразума.

Чињенични опис и правна квалификација кривичног дела које је предмет описане и признање окривљеног да је учинио то кривично дело

Члан 1

Окривљени свесно и добровољно признаје да је у временском периоду од 29. 6. 2020. године до 7. 7. 2020. године у Бечеју способан да схвати значај свог дела и да управља својим поступцима, свестан свог дела чије извршење је хтео, те свестан да је његово дело забрањено, као службено лице, после неизвршења службене радње коју би морао извршити у оквиру свог службеног овлашћења, а у вези с њом, непосредно захтевао и примио поклон за себе.

Окривљени је службено лице запослено у оштећеном привредном друштву „Електродистрибуција Србије“ д.о.о. Београд – Огранак „Електродистрибуција Нови Сад“ – Погон Бечеј, на радном месту електромонтера за подршку тржишту и смањење губитака. Задужен је да предузима послове прегледа, ревизије и одржавања нисконапонских водова прикључака и ормана, као и одржавања, реконструкције и отклањања погонских сметњи на електродистрибутивној мрежи свих напонских нивоа.

Након саобраћајне незгоде која се 28. 6. 2020. године у вечерњим часовима догодила у Бечеју, а у којој је возач путничког моторног возила марке „рено“ (*renault*) типа „лагуна“ регистарских ознака NS 572-IU оштећени Мирко Мирковић слетео са пута и предњим делом свог путничког моторног возила ударио у електрични напонски орман, власништво оштећеног привредног друштва, који напаја околна домаћинства електричном енергијом, по налогу руководиоца, окривљени је изашао на лице места како би установио у чему је проблем.

Када је уочио да је дошло до саобраћајне незгоде, најпре је оштећеном Мирку Мирковићу рекао да што пре одшлепа своје возило са лица места, да покупи и уклони све отпале делове возила како би прикрио трагове саобраћајне незгоде и саопштио му да ће се ујутро чути да се даље договоре. Након тога је утврдио врсту, величину квара и материјал који је потребан за отклањање квара, али диспечера Погона Бечеј оштећеног привредног друштва није известио да је конкретни штетни догађај настао радњом оштећеног Мирка Мирковића. Уместо тога, окривљени је у налог за рад број 220 од 29. 6. 2020. године унео искључиво податак да је откинут ПОМ 6 који је хитан за замену комплетан са три бројила.

На тај начин није предузео службену радњу коју је морао извршити, јер није констатовао да је до штете дошло радњом тачно одређеног лица нити како је иста проузрокована, као ни шта је затекао и установио на лицу места, а због

чега оштећено привредно друштво није од друштва за осигурање потраживало исплату осигуране суме ради накнаде штете, већ је само сносило трошкове оправке оштећеног напонског ормана.

Окривљени је од оштећеног Мирка Мирковића захтевао новац у износу од 500 евра због тога што је заташкао предметни догађај. Након што је окривљени претходно са оштећеним Мирком Мирковићем договорио место и време где ће му оштећени предати новац, дана 7. 7. 2020. године у угоститељском објекту „АлоАло“ у Бечеју у улици Светог Саве бб, од оштећеног Мирка Мирковића је примио новац у износу од 500 евра, у апоенима од по 100 евра, у новчаницама следећих серијских бројева L12202555829, X10256468123, V00492581335, S05256789307 и N44022994185,

- чиме је извршио кривично дело Примање мита из члана 367, став 4 у вези са ставом 1 Кривичног законика

Споразум о врстама и мерама кривичних санкција

Члан 2

Јавни тужилац, окривљени и његов бранилац су сагласни да Виши суд у Новом Саду, Посебно одељење за сузбијање корупције, као стварно и месно надлежни суд, окривљеног по подигнутом оптужном акту, на основу чланова 317 и 424 Законика о кривичном поступку, огласи кривим због извршења кривичног дела Примање мита из члана 367, став 4 у вези са ставом 1 Кривичног законика, а на основу овог споразума, те да му у погледу кривичних санкција изрекне следеће санкције и то:

а) да окривљеном, применом одредби чланова 4, 54, 64, 65 и 66 Кривичног законика, **изрекне условну осуду** тако што ће му претходно утврдити казну затвора у трајању од 1 (једне) године и истовремено одредити да се утврђена казна затвора неће извршити уколико окривљени у року од 4 (четири) године од дана правноснажности пресуде не учини ново кривично дело;

б) применом одредбе члана 65, став 2 Кривичног законика, **одреди обавезу да оштећеном накнади штету**, те да предвиди да ће се утврђена казна затвора из изречене условне осуде извршити ако окривљени у року од 5 (пет) месеци од дана правноснажности пресуде не накнади штету коју је извршењем кривичног дела проузроковао оштећеном у износу од 143.177,61 динара;

в) применом одредаба чланова 4, 54, 78, 79, став 1, тачка 7, 80, 87, став 1 и став 3 Кривичног законика и одредбе члана 367, став 7 Кривичног законика, **изрекне меру безбедности одузимања предмета** наведених у потврди о привремено одузетим предметима Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Дирекције полиције, Управе криминалистичке полиције, Одељења за борбу против корупције број 1630/20, број потврде 98/20-НС од 2020. године, имајући у виду да исти представљају предмете који су били намењени и употребљени за извршење кривичног дела, а законом је одређено њихово обавезно одузимање.

Споразум о трошковима поступка

Члан 3

Јавни тужилац, окривљени и његов бранилац су сагласни да суд, на основу одредбе члана 264, став 1 у вези са чланом 262, став 1 Законика о кривичном поступку, у пресуди којом прихвата споразум о признању кривичних дела окривљеном изрекне да је дужан да у целости накнади трошкове поступка и то: трошкове одбране браниоца по службеној дужности, адвоката Милене Јевтић, у износу од 46.500,00 динара на текући рачун извршења буџета Републике Србије број 840-1620-21, модел број 97, са позивом на број 16-805570133042334521К, као и да окривљеног обавезе на сношење свих других трошкова који су настали до момента подношења оптужног предлога, те и свих евентуално накнадно учињених трошкова, као и да се обавезе да плати судски паушал у износу који то суд утврди.

Изјава о одрицању странака и бранилаца од права на жалбу

Члан 4

Јавни тужилац, окривљени и његови браниоци сагласно изјављују да се одричу права на жалбу против одлуке суда којом се у потпуности прихвата овај споразум, осим у случају из члана 319, став 3 Законика о кривичном поступку.

Време закључења споразума, број примерака споразума и потписивање са њима

Члан 5

Овај споразум о признању кривичног дела закључен је 19. 6. 2020. године у 10.30 часова и сачињен је у 6 (шест) истоветних примерака, од којих окривљени задр-

жава један примерак, његов бранилац један примерак, док преостале примерке задржава јавни тужилац.

У Новом Саду,

_____, године

Окривљени
тужиоца

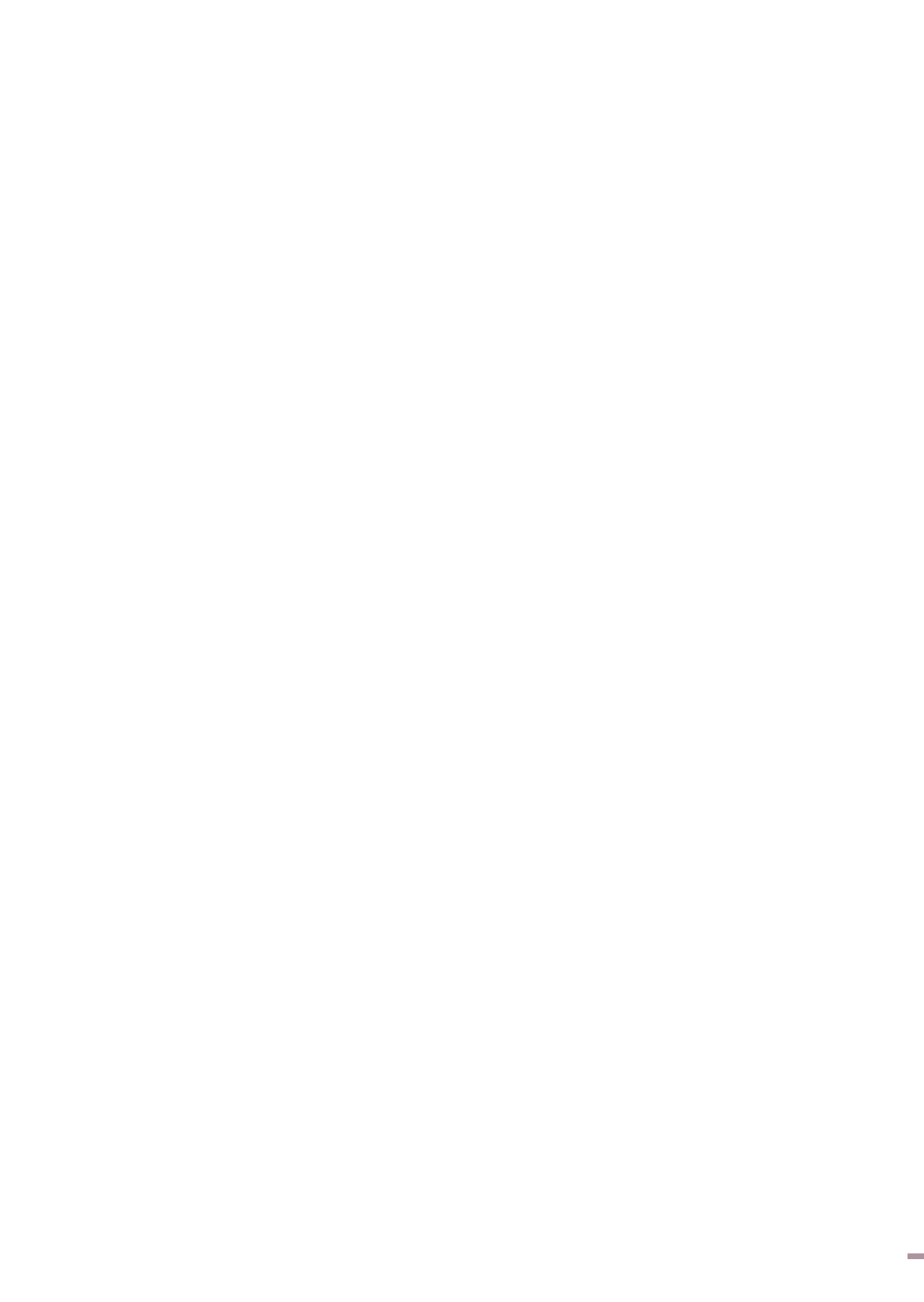
Браниоци окривљеног

Заменик јавног

Бојан Бркић
Андреј

Милена Јевтић

Андреј

ПРИЛОЗИ: FIRAC метода и редослед доказивања

1. FIRAC

FIRAC представља посебан метод правне анализе и правничког резонувања, који је развијан првенствено у англосаксонској правној теорији и тужилачкој пракси. Назив метода представља акроним састављен од речи *Facts* (чињенице), *Issue* (питање, проблем), *Rule* (правило), *Application* (примена) и *Conclusion* (закључак). Имајући на уму да је заснован на универзално прихватљивом моделу резонувања помоћу дедукције и силогизма, овај метод може бити коришћен код анализе већег броја чињеничних и правних питања у образложењу.

За даљи опис овако структурисане анализе искористиће се следећи чињенични опис:

Пример:

Окривљени О је оптужен за напад и наношење тешких телесних повреда оштећеном П у једном ресторану.

Оштећени П и сведок С (конобар у ресторану који је видео читав догађај) су током истраге навели следеће:

- да су окривљени О и оштећени П почели да се свађају око тога што је окривљени О прегласно разговарао мобилним телефоном;
- да је након 10 минута међусобног надвикивања, окривљени О запретио оштећеном П да ће га повредити и изашао из ресторана;

- да се 15 минута касније, окривљени О вратио у ресторан и сео за свој сто поред оштећеног;

- да је скривао нешто под јакном;

- док оштећени П није гледао, окривљени је испод јакне извадио бејзбол палицу и ударио оштећеног П у главу отпозади, наносећи му повреде у виду раздеротине на глави и потреса мозга;

Вештак је потврдио да су повреде нанете ударцем предметом сличним бејзбол палици и да представљају тешке телесне повреде;

Сведок Ц уверљиво сведочи да је видео како окривљени О напада оштећеног П.

Окривљени О је признао:

- да се посвађао са оштећеним;

- да је имао бејзбол палицу, коју је намеравао да употреби да би се, ако буде требало, одбранио.

Окривљени тврди да је невин зато што је оштећеног напао неко други, којом приликом је оштећени П изгубио равнотежу и повредио се приликом пада.

► **ЧИЊЕНИЦЕ: јасно и концизно описати чињенице**

Анализа употребом ове методе започиње јасним и концизним навођењем чињеница. Наводе се чињенице које су предмет доказивања и то прво оне које су утврђене доказима и које су неспорне а затим се дефинишу преостале, спорне чињенице. Навођење чињеница мора да буде разумљиво и логично. У том смислу, хронолошко ређање би могло бити најлогичније решење.

У наведеном примеру утврђене чињенице су:

- да су се окривљени и оштећени посвађали;

- да је окривљени изашао из ресторана и да се вратио након 15 минута;

- да је окривљени имао бејзбол палицу;

- да је оштећени задобио тешке телесне повреде.

Остаје спорно:

- да ли је оштећени тешке повреде добио услед пада или тако што га је окривљени напао бејзбол палицом.

► **ПИТАЊЕ ИЛИ ПРОБЛЕМ: Дефинисати питање или проблем који је потребно размотрити**

Корак који следи после навођења чињеница је дефинисање питања или проблема који се у конкретном случају јавља. У пракси се као основна питања могу јавити проблем квалификације дела, постојања (непостојања) крајње нужде, узрочно-последичне везе и слично. Потребно је посебно нагласити да од правилног уочавања суштинског питања зависи и исправност читаве даље анализе.

У нашем примеру кључно питање је „да ли је окривљени особа која је у ствари напала оштећеног?“ Неспорно је да су се окривљени и оштећени свађали, да је окривљени имао код себе бејзбол палицу и да је оштећени задобио тешке телесне повреде. Једино питање које преостаје је: **да ли је окривљени био онај који га је напао?**

Постоје различити начини на које је могуће адекватно формулисати питање или проблем. То може бити учињено тако што ће се директно истаћи: „Основно спорно питање у овом случају је да ли је окривљени приликом предузимања описаних радњи 'очигледно несавесно поступао'“? Некада је могуће проблем (питање) формулисати и на концизнији начин, обраћањем у форми питања: „Да ли је окривљени донео оружје са собом?“; „Може ли се закључити да је окривљени поступао с умишљајем?“ и слично. Овај приступ постаје нарочито користан када постоји више проблема.

► **ПРАВИЛО: Навести примењиво право (закон, подзаконски пропис, обавезно упутство, судску праксу) релевантно за анализу проблема или одговор на постављено питање**

Како би се на дефинисани проблем или питање дао одговор, неопходно је утврдити који се закон односи на питање или проблем. То је трећи корак анализе засноване на FIRAC методи и посвећен је одређивању примењивог права. Примењиво право ће најчешће бити одредбе КЗ или ЗКП, на пример елементи кривичног дела или само релевантан елемент, али могу бити и други закони, примера ради када су у питању бланкетна кривична дела, или подзаконски акти и друга обавезујућа правила.

Примењено на примеру:

Утврђене чињенице (свађа, окривљени излази и враћа се с нечим испод јакне, сведочење конобара, налаз вештака) упућују на кривично дело **Тешка телесна повреда, из члана 121 Кривичног законика.**

► **ПРИМЕНА:** применити наведена правила на конкретна чињенична или правна питања

Након дефинисања проблема/питања и примењивог права, следи примена прописа на конкретно чињенично стање на логичан, јасан и концизан начин. Четврти корак ове методе је у својој суштини *образложење*. Потребно је представити конкретне чињенице и утврдити да ли се оне уклапају у правну норму која је препозната као примењива. Циљ овог дела анализе је да доведе до закључка у погледу тога да ли наведено примењиво право (из претходног корака) може бити примењено на конкретни случај.

Пример:

Доказима је утврђено као неспорно да је између окривљеног и оштећеног избила свађа у ресторану, да је окривљени изашао из локала након свађе и да се након 15 минута вратио са предметом скривеним испод јакне, те да је касније дошло до сукоба у ком је оштећени претрпео повреде. Одбрана окривљеног да није он ударио оштећеног већ неко други није уверљива. Неспорно је да је учествовао у свађи с оштећеним и да се вратио с бејзбол палицом скривеном испод јакне с намером да је употреби. Исказ конобара и налаз вештака су неспорни и убедљиво доказују да је окривљени употребио бејзбол палицу против оштећеног, што је изазвало његове повреде.

► **ЗАКЉУЧАК:** донети логичан закључак

Последњи корак овог метода је доношење закључка. Ако су сви претходни кораци правилно изведени, закључак ће се наметнути сам по себи. У том смислу, закључци су најчешће кратки и дају јасан, несумњив и коначан став, тј. одговор на питање које је служило као полазна тачка.

Пример:

Окривљени је извршио напад који му се ставља на терет, којом је приликом са умишљајем ударио оштећеног бејзбол палицом и нанео му тешке телесне повреде.

На крају, овај метод се успешно може применити и у појединим комплекснијим случајевима. Биће потребно најпре издвојити релевантне групе чињеница, дефинисати везана питања, примењиво право, извршити засебну анализу сваког од постављених проблема, па извести одвојене закључке о појединим питањима, а тек након тога збирни закључак у погледу читавог случаја.

2. Редослед доказивања

Редослед доказивања је још један помоћни инструмент развијен кроз америчку тужилачку праксу. Сам назив „редослед доказивања“ (како је преведен термин *'order of proof'*) погрешно наводи да је реч о редоследу којим тужилац нешто доказује. Наиме, реч је о табеларном, свеобухватном прегледу и повезивању свих елемената кривичног дела које се ставља на терет окривљеном са утврђеним чињеницама и релевантним доказима. Служи као практични водич и подсетник током писања оптужења. Употреба оваквог табеларног приказа представља, пре свега, практичну припрему и подршку писању оптужног акта, али може послужити и као увид у тренутно стање истраге и помоћи при доношењу одлуке да ли је предмет „зreo“ за оптужење.

У америчкој тужилачкој пракси се користи као доказано практична помоћ тужиоцу који, једном када попуни табелу, на једном месту има све што је потребно навести у оптужном акту (види пример испод).

Прилагођено српској тужилачкој пракси то би, примера ради, могло да изгледа на следећи начин:

Окривљени: Драган Павловић

Кривично дело: Примање мита, члан 367, став 1 Кривичног законика

	Елемент кривичног дела	Утврђене чињенице	Конкретни докази	Доказна вредност	Проблематична питања
1	Својство службеног лица	Помоћник министра	Одлука Владе Р. Србије	Непосредно	Нема
2	Службена овлашћења	Члан 50, став 1 Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству здравља	Наведени правилник	Непосредно	Нема
3	Примање поклона	100.000 евра који су уплаћени на рачун његове ћерке Соње Павловић	Банкарска документација за привредно друштво Medi CO doo	Непосредно	Нема
4	Службена радња која не би смела да се изврши	Дао је сагласност за расписивање јавне набавке медицинског материјала по хитном поступку	Документација јавне набавке медицинског материјала; Електронска преписка са Зораном Миленковићем	Неспорно	Да ли је хитност поступка била у интересу КБЦ Чукарица или у интересу привредног друштва Medi CO doo
5	УМИШЉАЈ: Окривљени је у време извршења био свестан свог дела и хтео његово извршење (чл. 25 КЗ)				

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

343.133(035)

ПРИРУЧНИК за писање оптужних аката / [Јасмина Киурски ... [и др.]]. -
Београд : Мисија ОЕБС-а у Србији, 2022 (Београд : Јовшић принтинг
центар). - 94 стр. ; 24 cm

Податак о ауторима преузет из колофона. - Тираж 600.

ISBN 978-86-6383-121-6

1. Киурски, Јасмина, 1959- [аутор]

а) Кривични поступак -- Приручници б) Оптужница -- Приручници

COBISS.SR-ID 74327817